

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Київський національний університет імені Тараса Шевченка
Навчально-науковий інститут філології
Кафедра германської філології та перекладу

Стратегії відтворення політичних висловлювань у різних типах текстів
Спеціальність 035.043 Філологія (германські мови та літератури (переклад включно),
перша - німецька)

Кваліфікаційна робота освітнього рівня «магістр»
студентки II курсу магістратури,
Симонової Яни Олегівни
науковий керівник: д. філол. н., проф. Іваницька М.Л.

«Допущено до захисту»
Протокол засідання кафедри
Протокол №___ від
Завідувач кафедри (підпис)

КИЇВ-2023

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНЕ ОБГРУНТУВАННЯ ВИВЧЕННЯ ПОЛІТИЧНОГО ДИСКУРСУ.....	6
1.1. Концептуальні підходи до вивчення політичного дискурсу.....	6
1.2. Типи текстів у політичному дискурсі.....	15
1.3. Функції політичних промов, інтерв'ю, прес-конференцій.....	21
Висновки до першого розділу.....	28
РОЗДІЛ 2. МОЖЛИВОСТІ ВІДТВОРЕННЯ ПОЛІТИЧНИХ ВИСЛОВЛЮВАНЬ.....	30
2.1. Відтворення політичних висловлювань у різних типах текстів.....	30
2.1.1. Синхронний переклад промов чи прес-конференцій.....	30
2.1.2. Субтитрування промов та прес-конференцій.....	36
2.1.3. Письмовий переклад промов на сайті державних інституцій.....	40
2.1.4. Переклад інтерв'ю та статей на сайтах інформаційних агенцій.....	42
2.1.5. Скорочений переклад промов та коротких висловлювань, опублікованих у соцмережах.....	45
2.1.6. Переклад окремих речень чи частин висловлювання.....	47
2.2. Трансформація перекладацьких теорій та стратегій перекладу політичних промов.....	51
2.2.1. Теорія скопосу та функціонального перекладу.....	51
2.2.2. Особливості навчання перекладачів застосуванню перекладацьких стратегій.....	54
2.2.3. Стратегії перекладу.....	57
Висновки до другого розділу.....	64
РОЗДІЛ 3. АНАЛІЗ ВІДТВОРЕННЯ УКРАЇНСЬКИХ ТА НІМЕЦЬКИХ ПОЛІТИЧНИХ ВИСЛОВЛЮВАНЬ ПРИ РІЗНИХ ВИДАХ ПЕРЕКЛАДУ.....	66
3.1. Повні письмові переклади на сторінках дипломатичних та державних установ.....	66
3.2. Субтитрування.....	79
3.3. Синхронний переклад.....	81
3.4. Скорочений переклад окремих висловлювань.....	83
Висновки до третього розділу.....	85
ВИСНОВКИ.....	86
СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ.....	89
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	97
ДОДАТКИ.....	107

ВСТУП

Стратегії перекладу є досить поширеним поняттям у перекладознавстві, але чіткого, загальноприйнятого визначення цього терміну немає. О. Михайленко тлумачить стратегії перекладу як свідомо обраний алгоритм дій при перекладі певного тексту [Михайленко 2014: 148].

Стратегія перекладу може визначатися особистими якостями перекладача, який виробляє елементи власної стратегії на практиці, але відповідно до сучасних теорій перекладу, зокрема, скопос-теорії та теорії функціонального перекладу, стратегія перекладу залежить передусім від перекладацького завдання, типу тексту та цільової аудиторії. Тому помилки недосвідчених перекладачів часто пояснюються неправильним підходом до визначення типу тексту чи, відповідно, стратегій перекладу.

Актуальність роботи полягає в тому, що стратегії перекладу розглядаються в контексті відтворення політичних висловлювань. А політичні висловлювання є на сьогодні важливою складовою частиною інформаційною боротьби, пропаганди та маніпуляцій. Тому переклад таких висловлювань має безпосередній вплив на сприйняття тієї чи іншої інформації чужоземною аудиторією. У час, коли від адекватності повідомлень, які поширюється на міжнародній арені, залежить доля країни, роль перекладача та його розуміння стратегій перекладу, зростає.

Мета дослідження полягає у виокремленні стратегій відтворення політичних висловлювань у різних типах текстів. Відповідно до поставленої мети впливають завдання дослідження:

1. Проаналізувати концептуальні підходи до вивчення політичного дискурсу.
2. Виокремити типи текстів у політичному дискурсі.
3. Визначити функції політичних промов, прес-конференцій.
4. Дослідити особливості відтворення політичних висловлювань у різних типах цільових текстів.

5. Описати особливості відтворення політичних промов на основі різних видів перекладу.

6. Відстежити стратегії та способи перекладу політичних промов.

7. Описати та порівняти особливості перекладацьких підходів до відтворення політичних висловлювань німецьких політиків українською мовою та навпаки.

Об'єкт дослідження – відтворення промов в українсько-німецькому політичному дискурсі.

Предмет дослідження – особливості перекладацьких стратегій та тактик при відтворення політичних висловлювань у різних типах текстів

Матеріал дослідження – промови та виступи Президента України В. Зеленського, посла України в Німеччині А. Мельника, Міністра закордонних справ Німеччини А. Бербок, Федерального канцлера Німеччини О. Шольца та їхні переклади німецькою чи українською мовою.

Теоретико-методологічну основу дослідження склали праці вітчизняних та зарубіжних науковців: P.Chilton, T.Van Dijk, А. Гарбадина, В. Кулика, Л. Нагорної, Н. Шевчук, Я. Ярош, Ю. Шараповської, Н. Кондратенко, В. Петренко, Л. Славової, О. Билінської, І. Самойлової та ін., які стосуються політичного дискурсу та/або особливостей його відтворення. Матеріалом для дослідження слугували публікації промов політиків у інтернет-джерелах, аудіо- та відеозаписи промов та звернень на платформі Youtube, промови на сайтах державних інституцій, інформаційних агенцій, у соцмережах тощо. Для вирішення завдань дослідження використано комплексу методик, що передбачає описовий метод, аналіз та синтез, порівняння, узагальнення, систематизацію для виявлення та зіставлення перекладацьких стратегій. Результати проведеної розвідки поглиблюють уявлення про можливості відтворення політичних висловлювань.

Наукова новизна проведеного дослідження полягає в тому, що під час його здійснення вперше проаналізовано та узагальнено перекладацькі стратегії при відтворенні промов та виступів Президента України В. Зеленського, посла

України в Німеччині А. Мельника, Міністра закордонних справ Німеччини А. Бербок, Федерального Канцлера Німеччини О. Шольца, і на основі цього виокремлено різні типи передачі політичних висловлювань.

Практичне значення дослідження полягає у використанні теоретичних засад перекладознавства для аналізу стратегій відтворення політичних висловлювань у різних типах текстів. Отримані результати дослідження можуть бути використанні в курсах з комунікативної лінгвістики, прагмалінгвістики та лінгвокультурології, курсах з перекладу, для написання студентських наукових робіт.

Апробація дослідження. Результати дослідження апробовано під час VII Всеукраїнських наукових читань за участю молодих учених «ФІЛОЛОГІЯ XXI СТОЛІТТЯ: НОВІ ДОСЛІДЖЕННЯ І ПЕРСПЕКТИВИ», які відбулися 6 – 7 квітня 2023 року у Навчально-науковому інституті філології КНУ імені Тараса Шевченка. За результатами наукових читань видано збірник, де опубліковано тези на тему «Стратегії відтворення політичних висловлювань у різних типах текстів».

Структура та обсяг дослідження. Робота складається зі вступу, трьох розділів, семи підрозділів, десяти пунктів, висновків до розділів, загальних висновків до роботи, списку використаних джерел, додатків. Зміст роботи викладено на 107 сторінках, із яких 86 сторінок основного тексту. Список літератури укладено із 65 найменувань, список використаних джерел укладено із 67 найменувань.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНЕ ОБГРУНТУВАННЯ ВИВЧЕННЯ ПОЛІТИЧНОГО ДИСКУРСУ

1.1. Концептуальні підходи до вивчення політичного дискурсу

Дослідження політичного дискурсу стає вкрай актуальним за умов сучасного інформаційного суспільства. Одна з основних проблем вивчення дискурсу – відсутність системного уявлення про цей феномен та методи його вивчення, а також концептуальної єдності у визначенні поняття. У роботі систематизовано основні напрями у дослідженнях політичного дискурсу, проаналізовано їхній історичний фундамент, ступінь впливу на розвиток теорії політичного дискурсу.

Феномен дискурсу на етапі розвитку політичної науки викликає надзвичайно активний інтерес і стає предметом широкої дискусії серед дослідників суспільно-політичних процесів. Термін «дискурс» звучить на конференціях, зустрічається на сторінках монографій, дисертацій та наукових статей, проте в академічному середовищі, як і раніше, відсутній консенсус з приводу сутності та змісту даного поняття, і навіть методів вивчення. Політичний дискурс розглядається з точки зору різних наук, що було спричинено революцією в гуманітаристиці другої половини ХХ ст. Тоді з'явився цілий спектр нових напрямків і методів дослідження мовленнєвої комунікації, які вплинули на вивчення комунікації, що відбувалося в межах антропології, культурології, естетики, семіотики та герменевтики, кібернетики, нейропсихології, різних галузей психології, філософії, соціології тощо. І кожна з цих течій виробила свої методи аналізу, свій понятійний апарат. Тобто, політичний дискурс став предметом міждисциплінарних досліджень, методології яких перетинаються та доповнюють одна одну.

Аналіз політичного дискурсу не є новим. Відтак, П. Чілтон аналізуючи політичний дискурс, відзначає, що «західна класична традиція риторики була в

різних іпостасях засобом кодифікації того, як публічні оратори використовували мову для цілей переконання. Греко-римська традиція розглядала людей як істот, які визначаються здатністю говорити, і істот, що визначаються їхньою звичкою жити разом у групах. Для таких мислителів, як Цицерон, розвиток сили слова був сутністю громадянського обов'язку. Для інших це була суть обману та спотворення. У XVIII столітті в Європі наукові уми почали втрачати довіру до мовних трансформацій, які були притаманні тому періоду часу. Риторика як наука про форми словесного переконання та вираження занепала. Але, звісно, оратори, політики, проповідники та купці оперували власними риторичними «талантами», як і раніше. Завдяки зв'язкам останні мали можливість «розкручувати» свої товари, послуги, пропозиції, таким чином «розкручуючись» у результаті використання риторичної практики» [Chilton P. 2004: 10].

Дослідженням сучасного політичного дискурсу займається чимало науковців. У цьому плані варто згадати праці А. Гарбадина [Габардин 2014: 166-167], В. Кулика, Л. Нагорної [Кулик 2012: 218-219] та ін.

Дослідження політичного дискурсу є відносно новим видом політичних студій і потребує вдосконалення методології та розробки універсальних та науково обґрунтованих критеріїв суб'єктивної оцінки його тексту та контексту. Неможливо вивчати сучасний політичний дискурс поза контекстом демократизації політичних процесів.

«Дискурсивна лінгвістика ґрунтується на основних теоретичних дебатах у соціальних і гуманітарних науках і позиціонується як важливий дисциплінарний внесок у лінгвістику. Ця позиція є насамперед результатом важливості знання в аналізі дискурсу загалом і в лінгвістиці дискурсу зокрема» [Ingo H. 2018: 10-11].

Поняття «дискурс» походить від латинського слова «discursus», що буквально означає «блукати». З часом термін набув різних значень: у перекладі з англійської «discourse» означає «мовлення, розмова, виступ, діалогічна мова», а у французькій «discursive» – мова, прикметник «discursive» набуває водночас стійкого значення – «логічний». У словнику Якоба і Вільгельма Грімма дискурс має два значення: 1) діалог, розмова; 2) промова, лекція [Шевчук 2013: 263-269].

Політичний дискурс (від лат. *Discursus* – обґрунтування, доказ) можна розглядати як сукупність мовленнєвих актів, призначених для представлення, вираження та поширення конкретних ідей у політичній сфері. Науковець В. Кулик зазначає, що політичним дискурсом називають «обмін раціональними поглядами на сутність тієї чи іншої соціальної проблеми та шляхи її вирішення, кожен з яких відстоює свою позицію» [Кулик 2012: 219]. Дослідник звертає увагу на те, що: «політичний дискурс є важливим елементом демократичного політичного режиму, оскільки дає можливість виборцям чи їх представникам обирати з-поміж різноманітних підходів до вирішення проблеми той, для якого наводяться переконливі для цих осіб аргументи». Українська дослідниця Л. Нагорна звертає увагу на дискурс-аналіз як метод дослідження форм політичної комунікації. Науковиця зазначає, що «інструментарій методу аналізу дискурсу спрямований на розгляд дискурсу як свого роду комунікаційного капіталу, як передачі набору паролів і семантичних кодів, які допомагають створити уявлення про систему цінностей суспільства та схеми інтерпретації» [Кулик 2012: 218].

Вивчаючи політичний дискурс, важливо розглядати політичну дискусію (від лат. *Discussion* – споглядання, дослідження) як вид політичної комунікації, спрямований на всебічне обговорення різноманітних проблем і пошук підходів до їх вирішення. Поділяємо думку В. Кулика стосовно того, що «основою політичної дискусії є обмін думками, представлення політичних концепцій і програм» [Кулик 2012: 218-219]. Г. Постригань вказує на принципи, характерні для політичної дискусії в демократичних країнах. Дослідник зазначає, що «принцип толерантності, неупередженого ставлення до опонентів, здатність сприймати критику, компетентність, плюралізм, рівність, встановлення норм і правил дискусії» є надзвичайно важливим в контексті побудови дискурсу [Кулик 2012: 219].

Своїм походженням термін «дискурс» завдячує З. Гаррісу, який запровадив дистрибутивний метод і, виходячи з цього, розглядав дискурс як висловлювання в контексті інших одиниць і пов'язаної з ними ситуації. У

науковій літературі 1970-х років слово дискурс вживалося переважно як синонім до слова текст. Ці два терміни – дискурс і текст – ототожнювалися, що пояснювалося відсутністю в деяких європейських мовах слова-еквівалента відповідного до франко-англійського – «дискурс», яке було замінено терміном текст. Текст розуміється не тільки як специфічний продукт мовної діяльності, але як будь-яке явище дійсності, яке має символічний характер і структуроване певним чином [Колісник 2010: 111-114]. Відтоді термін «дискурс» широко вживається в сучасному мовознавстві. У 1980-1990-х роках дослідженнями дискурсу займалася велика кількість лінгвістів. При цьому термін отримує різні визначення та тлумачення [Максимчук 2010: 2-3].

Як пише І. Корольов у своїй науковій статті, аналізуючи погляди інших науковців, «дискурс – це «занурений у життя» текст, який досліджується разом із «формами життя», що його складають» [Корольов 2016: 286]: інтерв'ю, доповіді, наукові теорії, конференції, тощо. Тому дискурс слід розглядати в прагматично-ситуаційному плані у ментальному та інших аспектах, що підлягають дослідженню. А прагматико-ситуативний аспект такого дослідження полягає у з'ясуванні зв'язності дискурсу, його комунікативної доречності. Ментальний аспект включає вивчення впливу етнографічних, соціокультурних і психологічних умов на стратегії породження та розуміння дискурсів у живому мовленні (discourse processing) [Максимчук 2010: 2-3].

Як пише у своїй науковій праці О. Максимчук, в словнику політичної термінології: «дискурс визначається як спосіб мовної комунікації, який спрямований на обговорення та обґрунтування будь-якого аспекту дій, думок і висловлювань його учасників» [Максимчук 2010: 2-3].

Як вважає М. Янкович, з лінгвістичної точки зору: «дискурс – це процес живої вербальної комунікації, що характеризується різними відхиленнями від канонічної письмової мови» [Янкович 2015: 123].

З точки зору сучасних підходів, «дискурс» – це складне комунікативне явище, до складу якого, крім тексту, входять також екстралінгвістичні фактори: знання про світ, думки, установки, цілі адресата, необхідні для розуміння тексту.

Термін «дискурс» характеризується параметрами повноти, цілісності, зв'язності, тобто, за всіма властивостями тексту він розглядається і як процес, і як результат у вигляді фіксованого тексту. Суттєвою ознакою дискурсу в широкому розумінні є його співвіднесеність із конкретними акторами (мовцем і слухачем), а також із комунікативним наміром мовця певним чином вплинути на слухача.

З урахуванням параметрів дискурсу О. Лисенко виділяє його конкретні види (педагогічний, військовий, політичний, критичний, науковий, правовий тощо) [Лисенко 2018: 130]. Ці дискурси підлягають вербалізації, актуалізуються у вигляді текстів [Максимчук 2010: 2-5].

Як зазначає А. Габардин, дискурс у його широкому розумінні вживається в науковій літературі у двох контекстах. «По-перше, це текст із уже окресленою схемою висловлювань. По-друге, це мова в процедурному вимірі. У вужчому розумінні це письмовий чи усний продукт комунікативної дії» [Габардин 2014: 166].

Обов'язковими для дискурсу є вживання ідентичних по суті термінів, чітке визначення предмета та об'єкта, посилення на факти, уникнення підміни аргументації та посилення на авторитети. До основних видів політичного дискурсу можна віднести масовий дискурс, до якого може залучатися все суспільство та значні його верстви та організації, особливо політичні партії. Важливу роль у політичному дискурсі відіграють наукові дискусії, які дають змогу з'ясувати стан наукової розробки конкретної дослідницької проблеми [Ярош 2019: 14].

Загальноприйняті трактування сутності політичного дискурсу базуються, зокрема, на теоретичних засадах центрального поняття «дискурс» (рис. 1.1).

Основи теорії політичного дискурсу були закладені в 1950-х роках представниками Кембриджської та Оксфордської філософських шкіл, які аналізували мовний контекст громадської думки.

Рис. 1.1. Загальноприйнятні трактування сутності терміну «дискурс»
 Складено автором на основі джерела: [Шарапановська 2016: 428-431]

Центральним поняттям теорії дискурсу німецького лінгвіста Т. А. ван Дейка є «дискурс як комунікативне явище, яке включає також соціальний контекст, тобто надання інформації про учасників комунікації та процеси сприйняття повідомлень» [Van D.]. Це відображено в його творах (рис. 1.2).

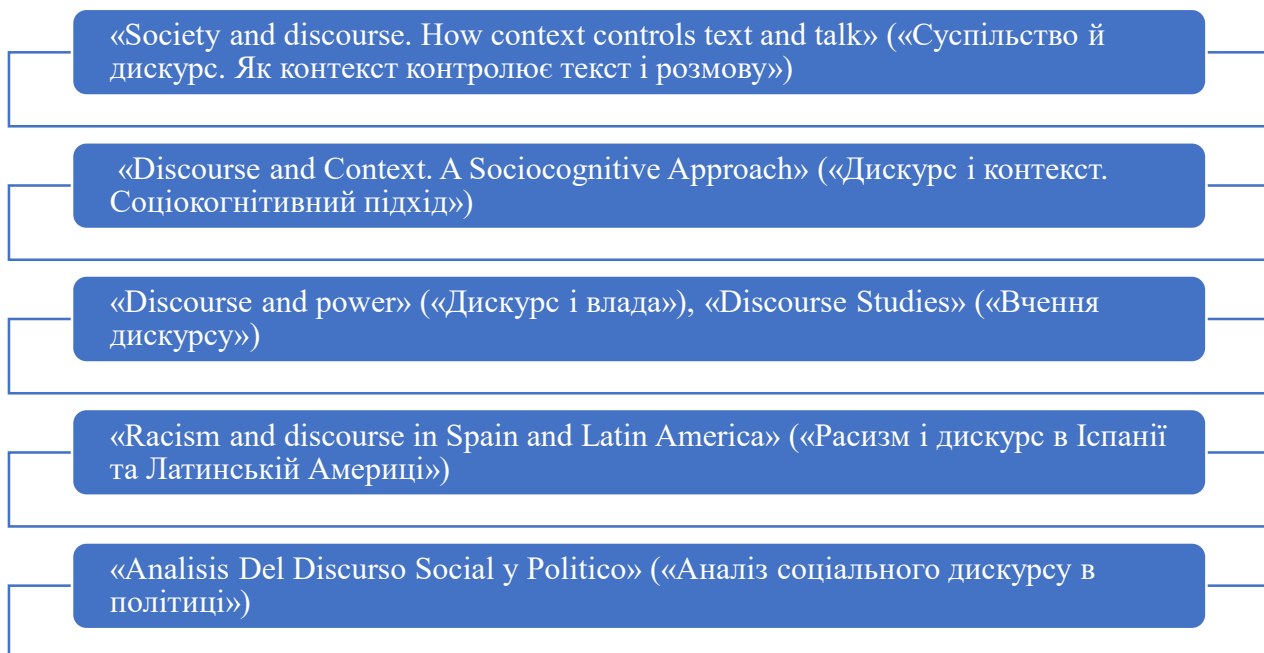

Рис. 1.2. Перелік основних творів Т.А. ван Дейка

Складено автором на основі джерела: [Van D.]

Отже, як ми можемо бачити, дискурс здебільшого трактується як особливий вид спілкування, що відбувається між мовцем і слухачем у певному часі, просторі та контексті. Дискурс може мати усний, письмовий, вербальний і невербальний компоненти. При аналізі соціальних і політичних явищ дискурс визначає соціальний діалог, який відбувається не лише між індивідами, групами, а й між соціальними інститутами, залученими в цей діалог.

Політичний дискурс – це дискурс, який формується в контексті функціонування інститутів (засідань уряду, парламентських зборів, партійних з’їздів) і тому є політичним. Відповідно до цього уточнення формулюються окремі аспекти політичного дискурсу, які зображуємо на рис. 1.3.

Характеризуючи політичний дискурс як різновид дискурсу, Н. Шевчук наголошує: «основною інтенцією політичного дискурсу є потреба адресанта висловити своє бачення дійсності та переконати адресатів у тому, що таке бачення є єдино правильним» [Шевчук 2013: 263-269].

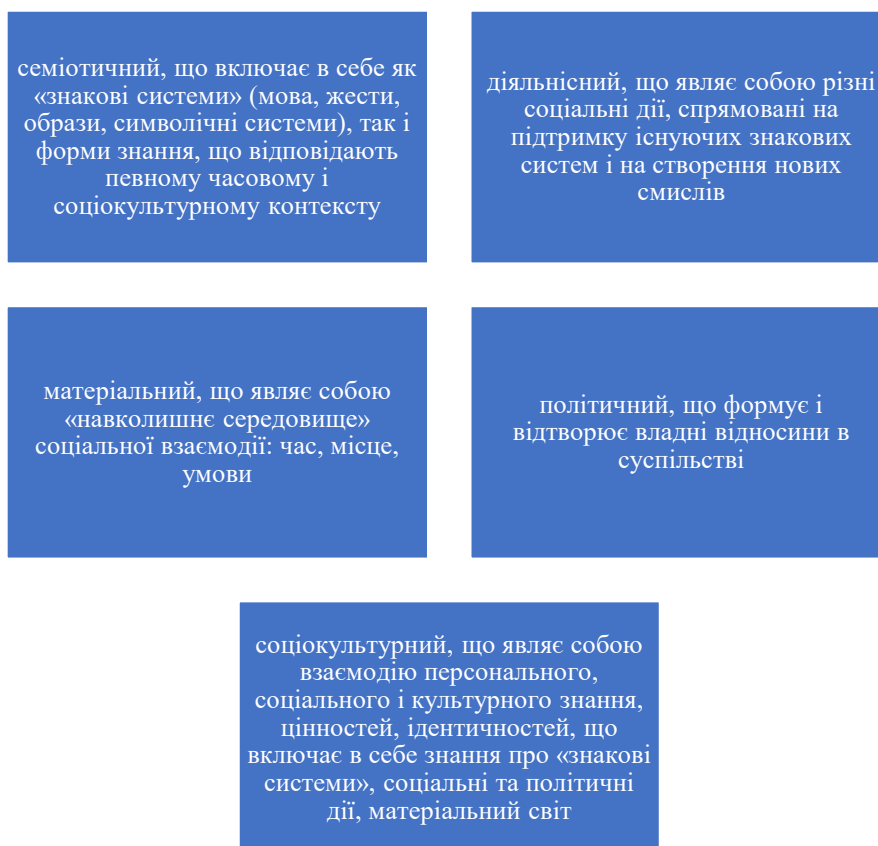

Рис. 1.3. Окремі аспекти політичного дискурсу

Складено автором на основі джерела: [Шарапановська 2016: 428-431]

У той же час оратор має справу з майбутніми подіями, тому вибір відповідних висловлювань може відіграти вирішальну роль.

Політичний дискурс характеризується низкою специфічних засобів. Як вказує у своїх наукових розвідках Н. Шевчук, йдеться не лише про вживання специфічної лексики, зумовленої політичними діями, а й про своєрідний вибір та організацію певних експресивних структур відповідно до прагматичних настанов, цілей та умов комунікації, що склалися в політичному процесі професійної діяльності політиків [Шевчук 2013: 266].

Поділяємо погляди Н. Кондратенко стосовно того, що на основі виокремлення політичного дискурсу як субдискурсу доцільно виокремити п'ять його основних типів (рис. 1.4).

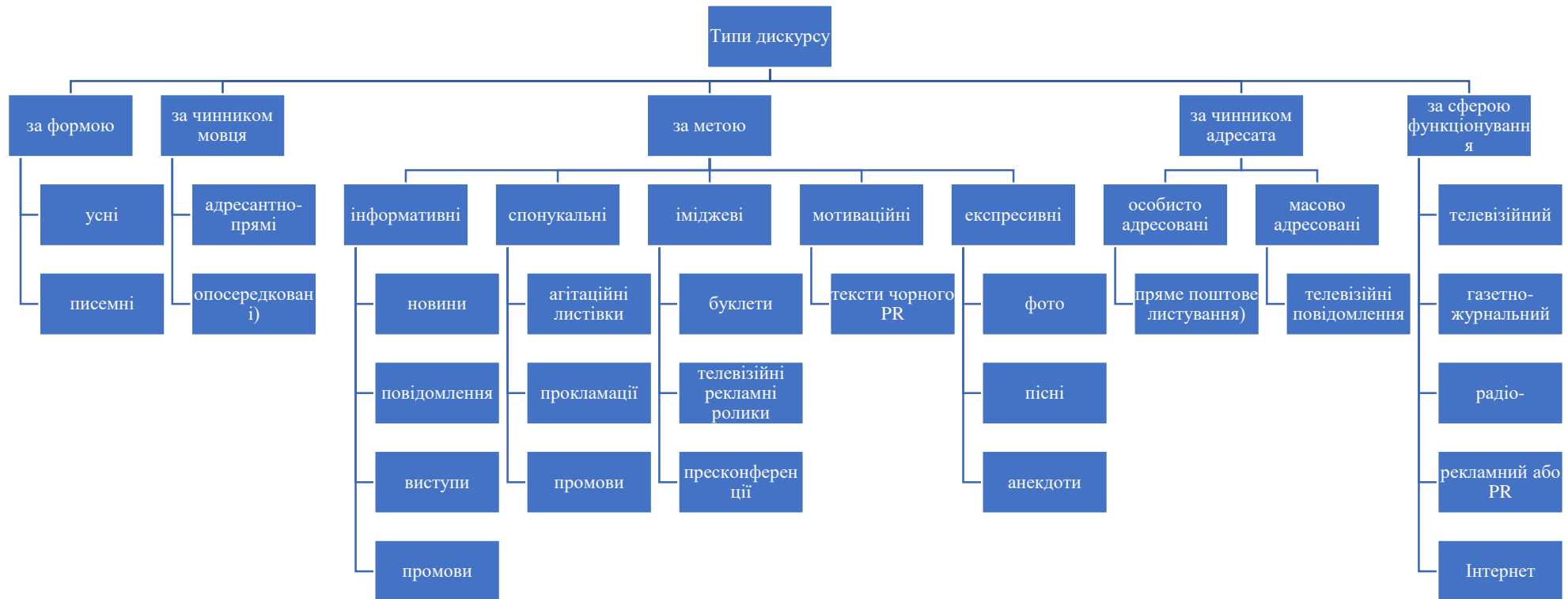

Рис. 1.4. Типи політичного дискурсу як субдискурсу

Складено автором на основі джерела: [Кондратенко 2007: 12-13]

Зазначаємо, що для наукового дослідження політичного дискурсу, на нашу думку, актуальним є лінгвопрагматичний аспект, який «присутній у всіх стилях і в усіх жанрах і відрізняється в текстах політичного дискурсу кількісно та якісно» [Завальська 2020: 444].

Отже, це огляд наукових розвідок про дискурс загалом та політичний дискурс зокрема дає підставу зробити висновок, що політичний дискурс – це багатоаспектне явище. Основними компонентами політичного дискурсу є текст, позамовний контекст, а також наявність адресата та адресанта, які взаємодіють. Основною ознакою політичного дискурсу є його інституціональність. Вважаємо, що політичний дискурс як процес і продукт мовлення політиків потребує ґрунтовного дослідження, зокрема й в розрізі перекладу, оскільки його компоненти стають ефективним засобом політичного впливу не лише в окремій країні, але й на міжнародній арені.

1.2. Типи текстів у політичному дискурсі та їхні особливості

Сучасна політична лінгвістика орієнтована на вивчення політичної комунікації, що зумовлює важливість дослідження мовної взаємодії в політичному просторі в комунікативно-дискурсивному та мовно-прагматичному аспектах. Зважаючи на суперечливість дискусійних параметрів, за якими визначають жанрове розмаїття усних і письмових текстів у політичній комунікації, одним із важливих питань є виокремлення мовних жанрів у політичному дискурсі [Кондратенко 2007: 19].

У джерелознавстві під суспільно-політичними текстами (політичним нарративом) прийнято розуміти виступи державних, партійних і громадських діячів на партійних з'їздах і конференціях, міжнародних і урядових форумах, міжвідомчих нарадах, а також публіцистичні (від лат. *Publicus* – громадський) статті з політично значущими проблемами.

Особливістю суспільно-політичних текстів є їхня яскраво виражена політична спрямованість, що виражає принципову позицію людини, яка має владні повноваження або, навпаки, опозиційної до влади. Вони відображають діяльність політичних партій та інших громадських організацій, органів державної влади, політичних лідерів та їхніх опонентів.

Як зазначає В. Петренко, науковій літературі у зв'язку з вивченням політичної мови іноді вживаються такі терміни, як «особлива мова політики» або «функціональний стиль політики» [Петренко 2007: 16-24]. Однак, на думку німецького дослідника В. Шмідта, наприклад, обидва терміни мають дуже суттєві недоліки: хоча існування спеціального словника для мови політики є обов'язковим, тим не менше він відрізняється від інших технічних мов низкою особливостей, головна з яких полягає в тому, що особливий політичний словник використовується не лише в політичних текстах, а й у різних сферах повсякденного життя. Крім того, політичні тексти можуть належати до різних жанрів, що в свою чергу зумовлює існування різних стилів у межах політичної мови [Петренко 2007: 16-24].

Політичні соціальні медіа постійно розвиваються, тому з'являються нові жанрові варіанти політичних текстів відповідно до вимог сьогодення, викликаних необхідністю сильного впливу на потенційних реципієнтів під час війни. Крім того, необхідність дослідження політичних текстів українського політичного дискурсу зумовлена їх багатофункціональністю та синкретизмом, одночасно спрямованих на досягнення різних цілей політичних суб'єктів, а саме: інформування, агітації, запам'ятовування тощо.

На думку Л. Матусевич, «мовленнєвий жанр визначається як тип висловлювань, зафіксованих у мовленні, спілкуванні та тексті, типових за ознаками тематики, стилю та композиції» [Матусевич 2017: 155-158]. Носії

мови обирають бажану мовну форму у відповідних комунікативних умовах і покладаються на власну комунікативну компетентність.

У сучасній лінгвістиці мовний жанр трактується як «словесне оформлення типової ситуації соціальної взаємодії між людьми», що характерне для різних способів спілкування, особливо для політичного дискурсу як інституційного способу спілкування. Комунікативна компетенція мовця допомагає у виборі мовних жанрів та одиниць, необхідних для ефективного та успішного спілкування, оскільки носій мови «здійснює відбір жанрів, що передбачає зміну жанрів і жанрового репертуару відповідно до комунікативної ситуації» [Славова 2012: 77].

Якщо поняття тексту як мовного засобу отримало ґрунтовне тлумачення та роз'яснення в лінгвістиці, то проблема типології текстів залишається невирішеною через відсутність єдиних критеріїв їх кваліфікації. Окремі спроби розробки типологій зафіксовані в працях українських та зарубіжних дослідників.

Залежно від виду інформації, що подається, виділяють фатичний та інформативний жанри категоризації мовних текстів політичного дискурсу. Як пише Ю. Колісник, «інформативні жанри мають на меті повідомити нову та релевантну інформацію, а фатичні жанри спрямовані на контакт зі співбесідником і відображають фатичну функцію мовлення, їхнє призначення – привернути увагу, встановити контакт, навіяти позитивні емоції» [Колісник 2010: 111-114].

Представимо теоретичні надбання науковців та дослідників щодо виокремлення груп текстів за типами у політичному дискурсі на рисунку 1.5.

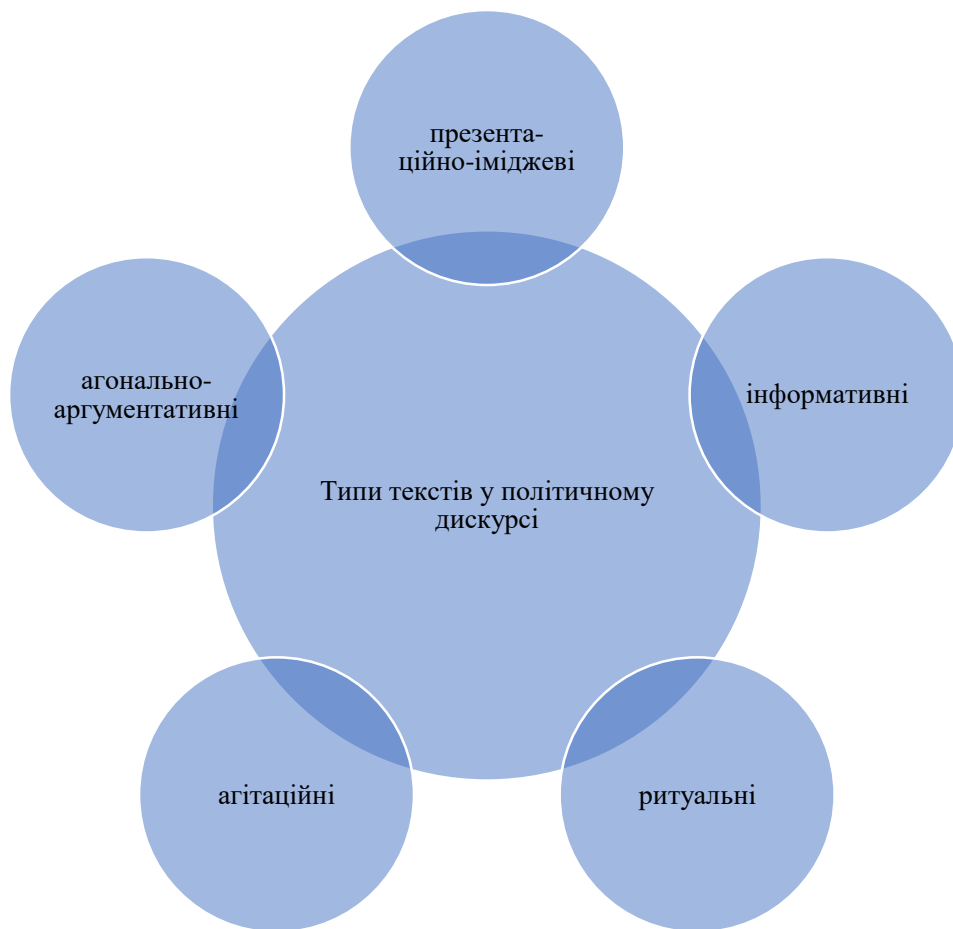

Рис. 1.5. Групи текстів за типами у політичному дискурсі

Складено автором на основі джерела: [Кондратенко. Іміджево-презентаційні жанри...]

Надамо характеристику кожному із жанрів, перелічених на рисунку вище.

Презентаційно-іміджевий тип текстів включає обов'язковий набір текстів, необхідних для участі мовця в політичній діяльності та представлений гаслом, програмою та біографією. Ці тексти є фундаментальними для політичного дискурсу. Вони представляють політичний суб'єкт – політика чи політичну партію, тому функціонують як в офіційній формі, представлений відповідними державними органами, так і в неофіційній формі, представлений у масовій комунікації, або є елементом політичної реклами. Ці тексти спрямовані на створення та підтримку

політичного іміджу, тому вони мають завдання позиціонувати політичну тему в позитивному чи негативному ключі. Політичні гасла презентаційного типу є своєрідною візитною карткою політичного суб'єкта. Вони зосереджені на формулюванні концептуальної ідеї політичної влади, ключових політичних пріоритетів політика чи партії [Кондратенко. Іміджево-презентаційні жанри...].

Політична програма як тип тексту у політичному дискурсі містить детальний перелік пріоритетів політичної діяльності та перспективний план дій політичної одиниці у разі перемоги на виборах. Програма також належить до тих текстів, які обов'язково подаються в офіційних джерелах, тому працює в двох варіантах – детальний діловий документ і текст, адаптований для звичайного адресата.

Політична біографія як іще один тип тексту у політичному дискурсі містить стислі відомості про політика, викладені в хронологічній формі, з пріоритетним оновленням кар'єрного розвитку та позитивних якостей особистості.

Інформативні мовні тексти схожі на журналістські. Вони повідомляють оперативну інформацію, але на відміну від медіатекстів мають оптимізований характер, наприклад, новини. Новина репрезентує конкретну подію новинного характеру, характеризується об'єктивністю фактичного визначення і тому не має аналітичної та аргументативної значущості. Основними каналами поширення політичних меседжів є друковані та електронні ЗМІ.

Заява як політичний тип тексту передає офіційну позицію політика чи політичної організації щодо певного питання чи події.

Ритуальні типи текстів у політичному дискурсі пов'язані з підвищеною фатичністю політичного дискурсу і супроводжують політичні ритуали, що містять вербальні компоненти – промови чи звернення до публіки. В українському політичному дискурсі поширені такі політичні

ритуальні церемонії як: паради, інавгурації, святкові урочистості, що супроводжуються промовами та підготовкою текстів. Виділяють такі ритуальні типи текстів, як інавгураційна промова (виголошує новообраний президент країни), привітання (від імені політиків з нагоди свят чи ювілеїв), некрологи (готуються у зв'язку зі втратою суспільно значущої людини), подяка (політична, звернена до суб'єкта, на роль якого необхідно звернути увагу) тощо. Загальною рисою обрядових чи ритуальних текстів є мінімізація інформативності й новизни, фіксованість і періодичність, визначеність хронотопу й учасників мовленнєвої взаємодії [Билінська 2018: 21-26].

Агітаційні типи текстів як варіації на тему мовленнєвих жанрів діють переважно під час виборчих кампаній, їхнє основне завдання – заохотити виборців до участі у виборах та підтримати політичний суб'єкт. З огляду на те, що агітаційні компоненти в цих жанрах здебільшого поєднуються з інформаційними, ритуальними та аргументативними, тексти агітаційного типу мають синкретичний характер, а основними їх видами є заклики-гасла, політичні виступи [Кондратенко 2019: 99-104].

Агонально-аргументативні типи текстів представлені у взаємодії політиків, зокрема під час спілкування в телешоу та ток-шоу. Пріоритетизовані тут елементи змагальності спрямовані на створення позитивного іміджу політика, але не через зовнішніх спеціалістів, а безпосередньо завдяки самому політику, звідси впливає активна участь політиків у дебатах, проблемних телепередачах, політичних ток-шоу, де вони звертаються до потенційних виборців, запам'ятовуються та висловлюють власні погляди на актуальні проблеми [Кондратенко 2019: 99-104; Колісник 2010: 111-114].

Таким чином, на підставі проаналізованих типів текстів політичного дискурсу, ми бачимо, що політична мова ніколи не є лише «невинним» чи «нейтральним» засобом опису та комунікації для політичних та

ідеологічних контекстів, а є елементарною, потужною частиною дебатів політичного життя країни. Політична мова завжди вбудована в політичні, культурні та інституційні макроструктури і не може розглядатися окремо від них [Turowski 2013].

Отже, основними типами текстів у політичному дискурсі є іміджеві (слоган, програма, біографія), інформаційні (повідомлення, інколи заява), ритуальні (промова, привітання, подяка, некролог), агітаційні (слоган-заклик, промова) та агонально-аргументаційні (дебати, ток-шоу). Зазначаємо, що оскільки тексти в багатьох випадках призначені для усного висловлювання, вони відрізняються низкою стилістичних особливостей: чіткістю побудови речень, відсутністю довгих складних речень, чіткістю лексики, образністю висловлювань, повторенням важливих понять, пов'язаних зі змістом, щоб закріпити їх у свідомості аудиторії. Синкретичність і багатофункціональність політичних текстів ускладнює виявлення жанрових варіантів і їхню характеристику, що вимагає додаткової уваги до них.

1.3. Функції політичних промов, інтерв'ю, прес-конференцій

Специфіка конкретних сфер комунікації, зокрема, політичної, визначається різною значимістю їхніх функцій та особливостями їхнього прояву. Аналізуючи теоретичні надбання із досліджуваного питання, ми бачимо, що основна функція політичної комунікації – це боротьба за політичну владу, з цього погляду мова сприймається як засіб завоювання соціальної влади та управління суспільством. Тому в політичній комунікації промова, інтерв'ю, прес-конференціям притаманні окремі функції, які підпорядковані здійсненню цієї головної функції. З огляду на

це, вбачаємо доцільним проаналізувати функції політичних промов, інтерв'ю, прес-конференцій.

Переходячи до призначення та функціональної категорії політичних промов, надамо визначення цьому поняттю та охарактеризуємо його.

Аналіз наукових доробок І. Самойлова та О. Подвойської дає нам чітке уявлення про те, що означає «політична промова», тому ми звертаємо увагу саме на це визначення та наводимо його: «політична промова – це заздалегідь підготовлений виступ на гостру політичну тему, що має «позитивні» чи «негативні» оцінки, обґрунтування, конкретні факти, з окресленими планами, перспективою політичних змін [Самойлова 2016: 235]. На думку згаданих науковців, майже всі політичні промови мають високу публіцистичність, оскільки в них міститься вираження та відстоювання думок, поглядів, переконань, ідеологічних настанов [Самойлова 2016: 235-238].

Стосовно інтерв'ю зазначаємо, що воно є специфічною формою соціально-психологічної взаємодії між мовцем і слухачем та виконує функцію збору первинної інформації. Особливістю такої взаємодії є те, що, на відміну від звичайного спілкування індивідів, між інтерв'юером і респондентом відбувається чіткий розподіл ролей. Інтерв'юеру належить головна роль ініціатора в організації та проведенні бесіди, тоді як респондент виступає джерелом інформації [Лісіна 2018: 60-63].

Зазначаємо, що прес-конференції є досить ефективним способом донесення інформації до преси та громадськості. Отримавши величезне поширення, прес-конференції як метод спілкування зі ЗМІ стали частиною політичного дискурсу. Відповідно, прес-конференції – це особливий захід, який проводиться з метою поширення важливої інформації одночасно для багатьох ЗМІ. Головним завданням прес-конференції є інформування громадськості через засоби масової інформації.

Виходячи із викладеного вище, вважаємо, що функції політичних промов, прес-конференцій, інтерв'ю можна охарактеризувати за сімома основними напрямками (рис. 1.6). Розглянемо закономірності реалізації функцій комунікації у політичному мовленні більш детально, характеризуючи кожну із них.

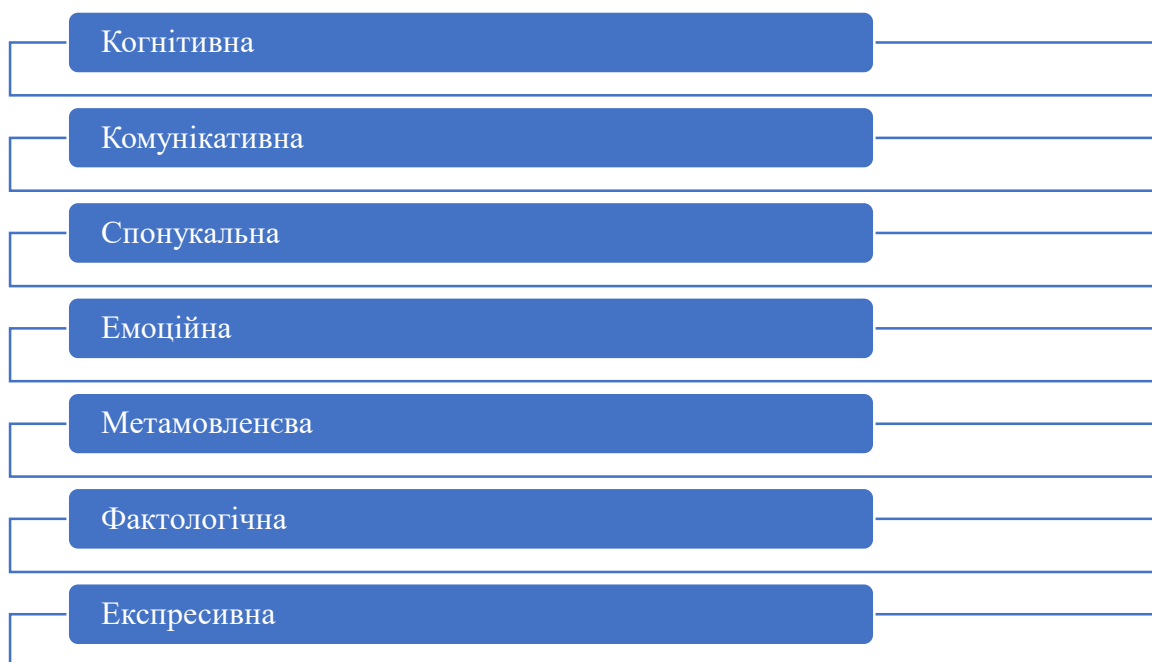

Рис. 1.6. Функції політичних промов, інтерв'ю, прес-конференцій

Когнітивна функція промов, інтерв'ю та прес-конференцій передбачає використання мови для концептуалізації світу, створення особистісної і групової (партійної) політичної картини світу. Мова невіддільна від мислення, і організація мислення – це найважливіше призначення мови. Відповідно до уявлень сучасної когнітивної лінгвістики мова є не просто засобом для відображення дійсності та передачі думок, але в процесі мовленнєвої діяльності людина створює свій образ світу. Наприклад, називання тієї чи іншої партії за допомогою категорій «фашисти», «екстремісти», «ліберали», «демократи» – це спосіб категоризації та пояснення політичної реальності, що, зрештою, формує уявлення про цю партію і закріплення її образу в уявленні реципієнтів.

Політичне мислення втілено у мовних структурах, і специфіка цього мислення нерідко проявляється у мовної діяльності незалежно від бажань того, хто доносить інформацію у політичному дискурсі. Наприклад, метафоричне позначення рідної країни як спільного дому, як літака («Мрії»), що летить до мети, відображає політичну свідомість мовця, і водночас його (підсвідому) оцінку дійсності. Використання тієї чи іншої метафори здатне підказувати людям вирішення відповідної проблеми, налаштовувати на відповідний підхід до неї: наприклад, метафоричні заклики до боротьби, стійкості, перемоги нерідко настільки мотивують людей, що ті починають свято вірити в перемогу та боротись до останнього.

Комунікативна функція промов, інтерв'ю та прес-конференцій спрямована на передачу інформації. Ця функція активно проявляється у всіх сферах комунікації, та її реалізація у політичному дискурсі має свою специфіку. У політичних текстах постійно зустрічається інформація про ті чи інші події в політичному житті суспільства, в економіці, науці, культурі, повідомляється про військові дії, спортивні змагання та ін., при цьому уся ця інформація зазвичай політично інтерпретується [Остапенко 2013: 135-144].

Різновидом політичної інтерпретації є «просіювання інформації», або висування необхідної інформації. Політики, як правило, намагаються привернути увагу до інформації, здатної подати їх у вигідному світлі, і відвернути увагу громадськості від інформації, здатної завдати шкоди їхнім інтересам. Наприклад, у радянських політичних текстах тридцятих років минулого століття майже не було інформації про масовий голод у країні, зате багато писали про шкідників. Так само в радянській пресі так багато писали про загнивання буржуазного суспільства та зубожіння трудящих у західних країнах, що багато наших співвітчизників починали вірити в це.

Спонукальна функція промов, інтерв'ю та прес-конференцій – це функція впливу на адресата, яка іще зветься апелятивною, вокативною,

конативною, регулятивною, інструментальною. Спонукальна функція покликана емоційно впливати на громадян, формувати у їхній свідомості відповідну політичну картину світу, долати існуючі у суспільстві протиріччя [Голіченко 2018].

Основний шлях для реалізації спонукальних функцій – це безпосередні заклики до політичної активності: політики постійно звертаються до народу із закликами прийти на вибори та проголосувати за відповідну партію. У періоди загострення політичної боротьби лунають заклики взяти участь у мітингах та демонстраціях: «Lasst uns die Natur retten!», «Lasst uns die Tiere retten!»; а у революційній чи воєнній ситуації люди обстоюють свої політичні ідеали, закликаючи інших до свого табору, притримуються гасел: «Alles ist möglich».

Як зразок виконання спонукальної функції в політичному дискурсі сьогодні слугують численні звернення політиків щодо припинення війни в Україні. Таким чином, цілком зрозумілим є прагнення та необхідність реалізації спонукальної функції політичного дискурсу, яка закликає до якнайшвидшого завершення війни [Kriegspropaganda im Ukraine-Konflikt 2023: 1].

Спонукальна функція політичних промов, інтерв'ю та прес-конференцій може бути реалізована і опосередкованими засобами: можна як прямо закликати до зміни політичної системи, так і інформувати людей, наскільки ця система потребує зміни чи трансформації. Можна не прямо закликати проголосувати проти того чи іншого кандидата, а детально розповідати про його вади. Висновки, здавалося б, самостійно зроблені виборцями, тому видаються навіть важливішими, ніж прямі настанови [Вінтонів 2018: 57-68].

С. Шило вважає, що емоційну функцію промов, прес-конференцій та інтерв'ю у політичному дискурсі спрямовано на вираження емоцій мовця і апеляцію до емоцій адресата [Шило 2020: 56].

Давно відомо, що емоції мовця захоплюють інших, і вираз надії, впевненості, гордості за країну, любові до неї, ворожості до якихось сил сприяє зародженню та зміцненню таких самих почуттів у слухачів та читачів. Акти політичної комунікації здатні викликати розгубленість, страх і невпевненість у політичних супротивників, що нерідко сприяє зміцненню влади. Загрози та обіцянки можуть стимулювати політичних опонентів до якихось дій чи відмови від протидії владі. Рівень стабільності макроекономічної та соціально-політичної ситуації може впливати на відчуття тривожності чи впевненості. Ставлення до інших соціальних та етнічних груп може бути доброзичливим, нейтральним чи ворожим [Бутова 2010: 69-71]. Створення необхідного емоційного тла – це важливий попередній етап для подальшого переконання адресата та спонукання його до необхідних дій. У такому контексті емоції впливають на вибір політичних переваг не меншою мірою, ніж раціональне усвідомлення проблеми. Нерідко люди спочатку приймають рішення під впливом емоцій і потім шукають раціональне пояснення для свого рішення.

Метамовна функція спрямована на пояснення сенсу слова чи висловлювання. Наприклад, у політичних текстах нерідко зустрічаються фрагменти, в яких автор пояснює читачеві сенс якихось спеціальних понять та термінів, оскільки далеко не всі розуміють значення нових політичних лексем. Наприклад, громадяни рішуче виступають проти привілеїв та пільг для депутатів та бюрократів, але далеко не всі здатні пояснити, чим відрізняються пільги від привілеїв та чи можна вважати привілеєм високу зарплату міністра. В Німеччині часто відбуваються екологічні протести, під час яких люди вимагають від уряду дій заради життя в екологічно чистому середовищі.

Сучасна політична комунікація відрізняється складним переплетенням ознак загальноживаного мовлення, особливого тону, офіційно-ділового та наукового мовлення, а тому не завжди повною мірою

зрозуміла рядовим виборцям. Тому метамовна функція така характерна для зазначеного виду мовної діяльності [Акайомова].

Фатична функція пов'язана зі встановленням і підтримкою контакту між комунікантами, іноді важливий сам факт міжособистісного спілкування. Ця функція найактивніше проявляється у полі політичної комунікації, вирази з фатичною функцією налаштовують співрозмовника на уважне та емпатичне сприйняття інформації [Безгодова 2021: 9].

Використання в промові, інтерв'ю, прес-конференції деяких ідеологем нерідко є свого роду паролем, сигналом про політичні погляди автора, про його приналежність до «своїх» чи «чужих». Так, для національно-патріотичних сил України особливо характерними є міркування про національні святині, непереборний національний дух українців, що кардинально відрізняється від ідеологем, які типові для німецькомовних мовців.

Одним із проявів фатичної функції є ввічливе звернення до співрозмовника чи аудиторії (панове, колеги та ін.; любі друзі, дорогі українці тощо; *meine sehr geehrten Damen und Herren, sehr verehrte Kolleginnen und Kollege, liebe Kolleginnen und Kollegen*). Крім підтримки контакту, подібні звернення призначені для характеристики мовної ситуації (офіційне чи побутове спілкування) та фіксації соціальних та етикетних ролей комунікантів. Наприклад, у радянський період в офіційній нейтральній обстановці основним було звернення «Товариш!». Звернення «громадянин» використовувалося переважно як ознака значної соціальної нерівності (наприклад, стосовно злочинців) чи сумнівів щодо ідеологічної надійності співрозмовника. Нечисленні винятки могли бути викликані лише надзвичайними обставинами: так, у першій після початку Великої Вітчизняної війни промови І.В. Сталіна прозвучало звернення «Брати та сестри!». В українському пострадянському політичному дискурсі основним знову стало звернення «пан», а звернення «товариш» перетворилося на

свого роду знак збереження співрозмовниками комуністичних переконань. У німецькій мові типовим зверненням до співвітчизників є «Liebe Mitbürgerinnen und Mitbürger».

Експресивна функція промов, інтерв'ю, прес-конференцій орієнтована на першорядну увагу до форми повідомлення, до того, як виражена думка. Ця функція реалізується переважно у художній мові та в публіцистиці, але політики теж стежать за виразністю своєї промови. Експресивна функція особливо яскраво проявляється у малих політичних жанрах (гасла, слогани, плакати, листівки, заголовки), у текстах, орієнтованих на масового читача чи слухача [Акінчиць 2007: 72-76].

Підсумовуючи, відзначаємо, що усі вище означені функції промов, інтерв'ю та прес-конференцій взаємодіють, їх складно розмежувати; у деяких комунікативних актах на перший план виходить якась одна функція, тоді як інші виявляються меншою мірою. Водночас слід зазначити, що комунікація у політичному дискурсі – це насамперед засіб боротьби за владу та спосіб здійснення політичної влади. Саме успіху у боротьбі за владу мають сприяти апеляція до емоцій, спонукання до дій, естетичний вплив та інші розглянуті вище функції.

Висновки до першого розділу

Політичний дискурс означає сукупність мовленнєвих актів, призначених для представлення, вираження та поширення конкретних ідей у політичній сфері. Типи політичного дискурсу як субдискурсу поділяються за формою, за чинником мовця, за метою, за чинником адресата, за сферою функціонування. Його основна ознака – інституціональність, не менш важлива – опосередкованість засобами масової інформації та масовими комунікаціями.

Типи текстів у політичному дискурсі представлені іміджевими, інформаційними, ритуальними, агітаційними, агонально-аргументаційними. Вони використовуються переважно для усного висловлювання.

Більшість із них характеризується такими особливостями: чіткістю побудови речень, відсутністю довгих складних речень, вживанням політичної лексики, образністю висловлювань, повторенням важливих понять, пов'язаних зі змістом, щоб закріпити їх у свідомості аудиторії, експресивністю

Функції політичних промов, інтерв'ю, прес-конференцій включають: когнітивну, комунікативну, спонукальну, емоційну, метамовленєву, фатичну, експресивну.

РОЗДІЛ 2

МОЖЛИВОСТІ ВІДТВОРЕННЯ ПОЛІТИЧНИХ ВИСЛОВЛЮВАНЬ

2.1. Відтворення політичних висловлювань різними видами перекладу

В сучасних умовах глобалізації та розвитку ділових і культурних відносин між країнами діяльність перекладача як посередника між культурами набула особливого значення. Велику роль у рефлексії нових реалій життя та сучасних аспектів літературної норми відіграють засоби масової інформації, особливо політичні медіатексти. У суспільстві набувають поширення такі форми спілкування, як міжнародні конференції, семінари, симпозіуми, що викликає потребу у кваліфікованих спеціалістах у сфері перекладу.

2.1.1. Усний переклад промов чи прес-конференцій

Багатомовні заходи вимагають великої підготовки – від оренди обладнання та налаштування обладнання до пошуку відповідних перекладачів та організації всього процесу. Синхронний переклад промов чи прес-конференцій ставить перед перекладачами дуже високі вимоги. Окрім бездоганного володіння двома робочими мовами, так само необхідними є широка ерудиція і розуміння контексту того, про що говорить мовець. Тобто, перекладач повинен володіти політичним дискурсом. Письмовий переклад дає перекладачеві час на роздуми та знаходження потрібної інформації, усний же вимагає миттєвої реакції, а, отже – є більш складним та проблематичним.

Усний переклад на конференції має свої правила. Кожна конференція, звісно, по-своєму різна та потребує індивідуального підходу. Традиційно виділяють видів такі види усного перекладу:

1. Кабінний синхронний переклад.
2. Послідовний переклад.
3. Нашіптування.

У випадку конференцій, організованих для кількох десятків або кількох сотень людей, синхронний переклад у спеціальній кабінці зазвичай буде найкращим вибором.

Перекладачі займають місця в спеціальній кабінці, звідки транслюють у мікрофон отримане зі сцени повідомлення, яке вони перекладають одночасно з прослуховуванням. Учасники конференції може взяти приймач з навушниками і слухати переклад. Згідно з рекомендаціями Міжнародної асоціації перекладачів конференцій АПС, у кожній кабінці працюють двоє перекладачів; це необхідно через високе психічне та фізичне навантаження, пов'язане з усним конференц-перекладом.

Перед початком конференції кваліфікований фахівець має ретельно перевірити якість звуку, адже навіть незначні перешкоди та шуми можуть стати серйозною незручністю для перекладачів та аудиторії. З цієї причини рекомендується використовувати лише спеціалізоване обладнання для синхронного перекладу, яким під час конференції керує професійний технік, котрий зможе, за потреби, швидко та ефективно вирішити будь-які проблеми.

Ще одним надзвичайно важливим елементом є сама кабінка та її розташування. Її слід розташувати таким чином, щоб перекладачі могли чітко бачити доповідачів і будь-який матеріал, що відображається на екранах. Перекладачам також слід забезпечити спокій і тишу – вкрай небажано входити в кабінку стороннім особам під час перекладу або прикривати її учасниками зустрічі, які ще не зайняли свої місця. У більшості

випадків найкращим рішенням є розміщення кабінки в задній частині кімнати, позаду аудиторії.

Синхронний переклад забезпечує перекладачам найкращі умови роботи, що позитивно позначається на якості наданих послуг. Крім того, це рішення зручно для людей, які користуються перекладом, не продовжує тривалість конференції та додає престижу та професіоналізму всьому заходу. До недоліків цього виду перекладу можна віднести додаткові витрати, пов'язані з орендою обладнання та технічним обслуговуванням, а також необхідність надання додаткового місця для облаштування кабінки.

У випадку конференцій, де перекладається лише кілька виступів і часові обмеження не відіграють великої ролі, можливий послідовний переклад. Доповідач уривками виголошує промову частинами, які потім перекладає на цільову мову перекладач (доповідач і перекладач по черзі), використовуючи записи, які він постійно робить. У такій ситуації перекладач, як правило, знаходиться на сцені поруч із доповідачем або у визначеному місці поза сценою. Послідовний переклад може здійснюватися одним перекладачем за умови, що він триває не більше 4 годин.

Для цього способу перекладу не потрібне спеціальне обладнання. Проте перекладач також повинен бути забезпечений окремим мікрофоном зі штативом, щоб мати можливість ефективно робити нотатки під час виступу доповідача. Відсутність потреби в оренді додаткового обладнання та можливість залучення лише одного перекладача (для заходів менше 4 годин) роблять послідовний переклад дешевшим рішенням. Однак він має один суттєвий недолік: значно продовжує тривалість події (навіть вдвічі) і знижує її динаміку, що може внести свої корективи у сприйняття промов з експресивною функцією.

Третій вид усного перекладу, який можна використовувати під час конференції, це переклад-нашіптування. Це гарне рішення в ситуаціях, коли переклад потрібен лише одній людині або невеликій групі (до 3 осіб на

перекладача). Перекладач сідає поруч із такою особою чи групою і виконує синхронний переклад пошепки.

Відзначимо, що синхронний переклад – це найбільш ефективний за часом вид усного перекладу, який зберігає природний потік промови доповідача непорушним.

Три основні дії перекладача при синхронному перекладі відповідають основним діям послідовного перекладача та передбачають активне прослуховування (розуміння), аналіз (структурування повідомлення), відтворення (переклад). Різниця з послідовним усним перекладом полягає в тому, що при синхронному перекладі всі ці речі мають відбуватися одночасно. Це означає, що кваліфікований синхронний перекладач також має вміти передбачати те, що може сказати мовець (особливо, коли мова, якою розмовляє мовець, має зовсім іншу синтаксичну структуру, ніж та, якою її інтерпретують). Здатність зберігати спокій під тиском часових обмежень і бути стійким до стресу є досить важливими для перекладача [Simultaneous Interpreting].

Активна мова перекладача також зазнає більшого тиску під час синхронного перекладу, оскільки він говорить одночасно зі слуханням і аналізом. Таким чином, потреба у відмінному володінні рідною мовою або активних навичках перекладу тут навіть гостріша, ніж при послідовному перекладі. Можливість мовної інтерференції між двома робочими мовами перекладача також більша під час синхронного перекладу.

Синхронний переклад зазвичай використовується на конференціях, ділових зустрічах і засіданнях уряду міжнародних організацій. Діапазон випадків використання та прикладів справді необмежений: прес-конференції, навчальні зустрічі, церковні служби, некомерційні заходи [How to organize]. Наведемо кілька зразків синхронних перекладів:

1. Під час виступу міністерки закордонних справ Німеччини А. Бербок на брифінгу під час візиту до України 10.05.2022 року [Бербок. Брифінг міністерки. 2022].

2. Під час виступу Президента України В. Зеленського, який звернувся до учасників саміту НАТО у Мадриді (2022) українською мовою. При цьому, зміст промови перекладався офіційними мовами НАТО, а звернення, яке транслювалось у режимі он-лайн, супроводжувалось субтитрами англійською мовою [Зеленський. Звернення у Мадриді. 2022].

3. Під час виступу Володимира Зеленського 11 жовтня перед «Великою сімкою» (G7), під час якого він обговорив загрозу з Білорусі та шляхи завершення війни. Враховуючи те, що зустріч проходила у дистанційному форматі, синхронний переклад відбувався кількома мовами одночасно для кожної із країн-учасників, у якій ця мова є офіційною [Зеленський. G7. 2022].

Проаналізуємо синхронний переклад виступу міністерки закордонних справ Німеччини А. Бербок на брифінгу під час візиту до України 10.05.2022 року [Бербок. Брифінг міністерки. 2022]. На початку свого виступу міністр закордонних справ Німеччини Анналена Бербок звернулася до присутніх українських журналістів та до колеги, із яким вела брифінг, вітаючи. Це звертання підкреслює етичність, відкритість, та налаштованість комунікувати та відповідати на запитання. Під час звернення міністерки виконувався синхронний переклад її промови, який був точним та зрозумілим. Перекладач вдало передавав суть висловлювань міністерки, використовуючи відповідну лексику та граматику, враховуючи специфіку мовних конструкцій та ідіоматичних виразів. Однак у деяких випадках спостерігалися незначні розбіжності між тим, що говорила міністерка, і перекладом. Загалом можна сказати, що синхронний переклад виступу А. Бербок на брифінгу з нагоди її візиту в Україну 10.05.2022 р. був виконаний на високому рівні, але виявив певні недоліки в передачі змісту

окремих висловлювань. Проте, враховуючи, що це живий переклад, який відбувався в синхронному режимі під час онлайн-трансляції брифінгу, вважаємо, що допущені неточності є нерелевантними.

Відзначимо, що виділяють і інші види усного перекладу, в залежності від сфер застосування. Враховуючи особливості політичного дискурсу, із визначених А. Головною, А. Щербиною та Л. Гастинциковою видів усного перекладу залежно від сфер застосування [Головня 2022: 11-18], відзначаємо ті, що на нашу думку є найдоцільнішими для політичних промов та виступів.

Звертаємо увагу на віддалений відео-переклад. У більшості випадків відеодистанційний переклад (VRI) виконується для міжнародних організацій і на спеціалізованих відеоконференціях. Наприклад, віддалений відеопереклад використовується, коли доповідач знаходиться поза конференц-залом і спілкується з аудиторією з іншого місця. Це також стосується раундів запитань і відповідей. Однак у Сполучених Штатах, наприклад, така служба працює переважно для сурдоперекладу, що дозволяє глухій людині спілкуватися з іншою людиною з вадами слуху за допомогою відеоконференції.

Як приклад такого перекладу можна назвати синхронний віддалений відео-переклад із перекладачем жестової мови, що знаходиться поза приміщенням, у якому проходить прес-брифінг прес-секретаря Карін Жан-П'єр [Press Briefing 2022].

Під час переговорів, як правило, відбувається синхронний чи послідовний переклад. Перекладач знаходиться недалеко від клієнта (зазвичай сидить поруч) і перекладає в двосторонньому режимі.

Отже, кожен із зазначених видів перекладу має свої переваги та недоліки, і рішення про те, який тип перекладу вибрати, має прийматися на основі певних факторів, зокрема, специфіки доповіді та організації прес-конференції, брифінгу чи ін.

2.1.2. Субтитрування промов та прес-конференцій

Субтитрування – це тип аудіовізуального перекладу, який складається з адаптації й узагальнення оригінального мовлення та представлення його у вигляді письмового тексту (зазвичай відображається внизу екрана). Часто він може виявитися складнішим, ніж інші типи перекладу, через різноманітні труднощі, які можуть виникнути [Subtitle Services].

Багато людей плутають титри та субтитри. Вони обидва з'являються як текст на телевізорі, екрані комп'ютера чи мобільного телефону під час відтворення відео та допомагають людям краще зрозуміти мову. Основна відмінність полягає в тому, що титри написані тією самою мовою, що й вимовлені слова на екрані, а субтитри – іншою мовою.

Під час титрування мовлення відображають як текст тією самою мовою. Зразком титрування промови слугує звернення Президента США, Джо Байдена, який виступає із зауваженнями щодо ухвалення Палатою представників закону про зниження інфляції [President Obama's Remarks 2009]. Ще одним прикладом є офіційне звернення Королеви Єлизавети щодо Brexit [English speech: Queen Elizabeth].

Зразком частини титрованої промови А. Бербок є слугує звернення міністерки під час дипломатичного марафону [Дипломатичний марафон].

Під час титрування виступу зберігається точність відтворення всіх слів, які вживає спікер. Природність та логіка мови зберігається, а сенс висловлювань залишається незмінним. При субтитруванні використовується темна напівпрозора заливка та шрифт у світлому кольорі для зрозумілого та легкого зчитування.

Ще одним прикладом титрування є супровід промови А. Бербок під час виступу міністерки на Надзвичайній спеціальній сесії Генеральної

Асамблеї ООН щодо України [Baerbock. Special Session of the UN General Assembly on Ukraine].

Особливість цього звернення полягає в тому, що, адресуючи його Лаврову, А. Бербок звертається до адресата англійською мовою, тобто не рідною мовою міністерки [Baerbock. Special Session of the UN General Assembly on Ukraine]. Це створює деякі труднощі у сприйнятті висловлювання на слух, особливо у вимові власних назв (місто Харків А. Бербок вимовляє не чітко, що при прослуховуванні, більш нагадує «Краків», аніж «Харків»), слова «танки» та деяких інших слів. Це пов'язано із особливостями німецької мови, яка значно відрізняється від англійською, якою звертається міністерка. Промову можна і прочитати у вигляді титрів. При титруванні зберігається емоційність промови, адже спікер говорить, а його мовлення не перекривається перекладом, чітко прослідковується акцентованість на певних моментах під час звернення, паузація. Титри у даному випадку є доцільними та слугують додатковим джерелом для розуміння тексту для широкого кола слухачів/глядачів.

Субтитри, навпаки, є перекладом промови іншою мовою [What's the difference]. Переклад за допомогою субтитрів є найбільш вивченим з теоретичної точки зору. Це можна пояснити наявністю письмової фіксації тексту, що значно полегшує його наступний аналіз. Цей переклад є скороченим перекладом промови чи висловлювання, відображає його основний зміст і супроводжується друкованим текстом відеоряду. Як правило, цей текст розташовується в нижній частині кінокадру із записом чи трансляцією офіційного виступу політика.

Проблемою субтитрування є (сильна) компресія вихідного тексту, тому що глядачеві необхідно одночасно вловити те, що відображається на екрані, і прочитати переклад репліки оратора та, окрім цього, вслухатись у зміст озвучуваного тексту. В цьому випадку перекладачі зазвичай

жертвують стилістичною складовою, експресивна складова теж втрачається. Також перекладачі обмежені часом звучання фрази.

У своїй промові від 22.07.2022 року, А. Бербок підкреслила, що сьогодні понад 2300 німецьких миротворців виконують важливу роботу по всьому світу, наголосивши, що їхня роль полягає не лише у відсутності насильства. Звертаючись до своєї аудиторії рідною німецькою мовою, А. Бербок пояснює, що таке безпека у XXI столітті [Baerbock Foreign Minister]. При цьому аналізований фрагмент відеопровови субтитрується. На екрані дещо стисло та конкретизовано з'являються англійські субтитри, які значно розширюють аудиторію, яка може зрозуміти озвучене та дозволяють зрозуміти зміст. Такий формат перекладу є досить адекватним, адже зберігає основний зміст. Хоч і дещо стиснуто, але контекст промови повністю передається. Проте, зважаючи на те, що темп мовлення міністерки є досить швидким, субтитри змінюються динамічно, що складає труднощі при їх зчитуванні, особливо для україномовної аудиторії.

При такому перекладі перекладачі користуються певними особливостями формування субтитрів, які поширюються і на політичні промови та прес-конференції. Ці вимоги полягають в тому, що, зокрема, субтитри за своїм обсягом мають бути не більше двох рядків, і розділення двох рядків не повинно переривати жодну мовну одиницю в реченні, наприклад, словосполучення іменник + прикметник. При цьому в рядку є ліміт символів. Кожна мова має різні обмеження. Зазвичай для французької, італійської, німецької та іспанської мов це від 37 до 39 символів, хоча, допускається до 42 символів. Існує також максимальна кількість символів в секунду – 20 символів на секунду для мов, згаданих вище. Вищезазначені проблеми, пов'язані з просторовими вимірами, можна подолати, але це не все, що має враховувати субтитрувальник.

Звернемо нашу увагу на часові обмеження, адже субтитри мають бути синхронізовані з аудіо- та відеоматеріалом. Вони повинні з'являтися і

зникати, коли мовець починає і закінчує говорити. Дуже важливим правилом під час субтитрів є принцип шести секунд. Зазвичай пересічний читач може прочитати дворядковий субтитр за шість секунд. Якщо субтитри залишаються довше шести секунд, глядач може прочитати їх знову [Subtitle Services].

Урахування просторових і часових міркувань одночасно може бути складним під час субтитрів. У більшості випадків перекладачам потрібно буде коротко викладати зміст висловлювання, щоб дотримуватися наведених вище правил, що підводить нас до наступного завдання.

Оскільки письмова версія промови в субтитрах зазвичай є скороченою формою усної промови, то під час перекладу не можна пропустити важливу інформацію, тому скорочення тексту стає делікатним процесом. Разом з тим субтитри мають бути легко зрозумілими глядачеві, зв'язними та звучати природно.

У субтитрах розділові знаки використовуються так само, як і в звичайному тексті (речення з субтитрами закінчуються крапкою тощо), але є деякі винятки. Наприклад, коми не слід використовувати, коли потрібні паузи. Зважаємо на те, що усі ці міркування, звичайно, можуть змінюватися залежно від типу промови та особливостей мовця [Subtitle Services].

Зразок субтитрування (з арабськими субтитрами) бачимо у відео із YouTube каналу The Obama White House – «President Obama's Remarks on Iran at His Press Conference [with Arabic Subtitles]» [President Obama's Remarks 2009], де Президент Обама говорить про Іран під час своєї прес-конференції в Білому домі 23 червня 2009 року.

Як ще один приклад – переклад із німецької із субтитрами англійською мовою на зустрічі колишнього канцлера Німеччини А. Меркель зі старшими науковими співробітниками INSS [Merkel German Chancellor].

Отже, як бачимо, субтитрування є зручним видом перекладу, проте характеризується низкою вимог та особливостей, які перекладач обов'язково має враховувати у ході своєї роботи. Окрім перекладу у субтитруванні виділяється і технічна складова, що ускладнює цей процес та вимагає кваліфікованості перекладача не лише в самому перекладі, але й у знанні комп'ютерних програм, які дозволяють здійснювати субтитрування промов у записі чи під час онлайн-трансляції.

2.1.3. Письмовий переклад промов на сайті державних інституцій

В епоху цифрових технологій спілкування між державними установами та їхніми громадянами стає дедалі різноманітнішим у мовному відношенні. Під час розгляду критично важливих питань мова та здатність правильно передати запланований зміст мають велике значення.

Послуги письмового перекладу в державному секторі і послуги усного перекладу в уряді дозволяють державним інституціям і міжнародним організаціям ефективно та вільно спілкуватися з інтернаціональними партнерами та доносити до світової спільноти важливу інформацію.

При письмовому перекладі промов на сайтах державних інституцій важливо ефективно та бездоганно інтегрувати письмовий та усний переклад в процесі суб'єкта публічної діяльності, дотримуючись найвищих стандартів якості та оперативності. Письмовий переклад на сайтах державних інституцій дозволяє зробити тексти державних установ доступними для іноземного читача. Оскільки різні країни як ніколи взаємопов'язані, державні установи повинні ефективно спілкуватися з різними аудиторіями різними мовами.

Окрім того, усі види публічної інформації, включаючи юридичні документи, перекладаються кількома мовами.

Мета письмового перекладу офіційних документів – зберегти структуру, тон і стиль оригінального тексту. У випадку культурних асиметрій або ідіоматичних виразів, які можуть не мати прямого еквівалента в цільовій мові, завдання перекладача полягає в тому, щоб передати їхнє значення.

Переклад промов на сайті державних інституцій – це складне завдання, для якого перекладачі використовують широкий спектр мовних ресурсів і інструментів, включаючи словники, енциклопедії, лексикони, глосарії та ін. Професійні перекладачі складають власні глосарії та списки термінів для майбутніх перекладів. Відтак, переклади промов політиків можна знайти, зокрема, на сайтах державних інституцій:

- Посольства Федеративної республіки Німеччина у Києві – <https://kiew.diplo.de/ua-uk>;
- Посольство України у Федеративній Республіці Німеччина - <https://germany.mfa.gov.ua/>.

Однак знання лише іноземної мови чи певної термінології недостатньо. Для того, щоб передати зміст вихідного тексту для читачів, які розмовляють іншою мовою та належать до іншої культури, перекладачі потребують широкого та глибокого знання та розуміння культур та суспільств країн, з мовами яких вони працюють.

При міністерствах працюють власні перекладачі, які здійснюють свою діяльність за різними напрямками перекладу. Відтак, переклад сайту державної інституції та адаптування його до широкого кола користувачів не легке завдання. Проте такий підхід дозволяє ознайомитись із текстом промов німецьких політиків у «один клік».

2.1.4. Переклад інтерв'ю та статей на сайтах інформаційних агенцій

З моменту свого створення в середині XIX століття інформаційні агентства спеціалізувалися на наданні міжнародних новин спочатку на внутрішніх ринках, а пізніше через альянси з іншими інформаційними агентствами по всьому світу, у глобальному масштабі. Це означає роботу з різноманітністю мов і з перекладом.

Лінгвокультурний аспект перекладу ставить завдання збереження автентичності та комунікативної мети висловлювання, щоб реципієнт адекватно сприйняв чужий культурний контекст, пропустивши його крізь фільтр свого національного бачення. На основі фонових знань перекладач вибудовує стратегію перекладу, в рамках якої застосовує перекладацькі прийоми та здійснює низку трансформацій, які дозволять йому досягти максимальної смислової близькості перекладу до оригіналу.

Для перекладу інтерв'ю обов'язково потрібен кваліфікований перекладач. Вибір перекладацьких стратегій залежить від самої форми інтерв'ю. Відтак, перекладач може в режимі реального часу перекладати питання й відповіді. Все це записується інтерв'юером на диктофон і через якийсь час цілком або скорочено йде в ефір.

Саме тому до кваліфікації перекладача пред'являються підвищені вимоги. Певною мірою такий варіант перекладу є навіть складнішим, ніж синхронний переклад. Найбільш успішно з перекладом інтерв'ю «наживо» впорається послідовний перекладач високої кваліфікації, здатний запам'ятовувати великі шматки тексту і той, який володіє методом перекладацького скоропису.

Якщо інтерв'ю йде у прямому ефірі або (що майже одне й те саме) записується відразу начисто для ефіру, то для перекладача виникає маса обмежень, що ускладнюють його і так непросту роботу. Інтерв'юери скеровують перекладача: де він повинен стояти (щоб потрапити або, навпаки, не потрапити до кадру), у які проміжки часу він може вимовляти текст перекладу, з якою гучністю тощо.

Найбільш простий варіант: перекладач, який по черзі перекладає питання і відповіді. Запитання разом із відповідями політика записуються на диктофон. А за кілька днів йому надсилається на узгодження стенограма інтерв'ю у перекладі іноземною мовою у тому вигляді, як його припускають опублікувати, до прикладу, у певному зарубіжному друкованому виданні. При цьому політик може замовити у цього ж або іншого перекладача зворотний письмовий переклад тексту інтерв'ю чи статті і, за необхідності, внести до нього корективи.

Зі стилістичної точки зору для суспільно-політичних текстів характерне поєднання публіцистичного стилю з елементами наукового стилю (спеціальної лексики та термінології, книжково-письмових елементів у словнику та синтаксисі) та з елементами стилю художньої літератури, який включає засоби образності та емоційного забарвлення, наявність слів з різних рівнів загального лексикону та усно-розмовних синтаксичних оборотів. Що стосується обсягу речення, то слід зазначити, що для таких текстів характерна відсутність довгих і розгорнутих складнопідрядних конструкцій.

До прикладу, це простежуємо у статті Politico «Merkel warns hardening politics threaten EU»:

«It is imperative to do everything possible to find a way to keep Europe together».

«Необхідно зробити все можливе, щоб знайти спосіб утримати Європу разом» (Переклад – наш).

«I fear that we are increasingly having problems with compromise-building, which is essential in democracy».

«Я боюся, що у нас все частіше виникають проблеми з пошуком компромісу, який є важливим для демократії» (Переклад – наш).

До спеціальної лексики та термінології, що зустрічаються в публіцистиці, належать слова з галузі політичної номенклатури (назви

установ, партій, посад, організацій тощо), економіки та міжнародних відносин. Ці лексичні одиниці відбивають розвиток суспільства, визначають суспільні відносини. Вони постійно перебувають у «русі», замінюючи або доповнюючи системи позначень, що вже склалися, словами і аббревіатурами, які відображають появу нових фактів і понять у цій сфері життя суспільства, або лексикою, яка представляється комунікантам придатнішою для позначення актуальніших понять.

В інтерв'ю А. Бербок, даному каналу ZDF [ZDF. Baerbock über Russland-Politik 2022], міністерка озирється на півроку війни в Україні і пояснює, чому вона продовжує виключати мирні переговори з Путіним. Вона критично висловлюється щодо вторгнення РФ в Україну, яскраво демонструє свою позицію, підкреслюючи ситуацію в мовленні словами: «жорстока», «тривожний дзвінок», «тонка межа», «божевільний план». Її фрази є емоційними та сповненими співпереживань до українського народу. Підтримка України чітко читається у висловлюваннях. Аналізуючи зміст сторінки, на якій опубліковане інтерв'ю із відео-фрагментом бачимо, що саме інтерв'ю супроводжується його текстовим аналізом із виокремленням тез, ключових фраз, підкресленням найбільш важливих моментів.

Переклад цього інтерв'ю у повному вигляді в україномовних джерелах відсутній, проте роботу перекладачів над цим інтерв'ю можемо бачити у статті, яка опублікована на сайті інформаційного агентства Deutsche Welle [Глава німецького МЗС 2022]. Проаналізувавши роботу перекладача та стиль викладу інформації із інтерв'ю, бачимо, що в даному випадку застосовувалося узагальнення, проте, основна мета перекладу була збережена, адже перекладачі змогли передати та не випустили із поля зору акценти, на яких була зосереджена увага інтерв'ю.

Отже, при виборі найбільш прийняттого прийому перекладу політичних висловлювань, у якій би формі це не відбувалося, необхідно враховувати спосіб їх подання автором тексту оригіналу та засоби, що

використовуються ним, щоб довести до свідомості читача їхній зміст. Переклад політичного дискурсу піддається адаптації до стилістичних норм газетного стилю або офіційних повідомлень цільової мови, а іноді переклад може бути замінений на більш короткий реферативний виклад.

2.1.5. Скорочений переклад промов та коротких висловлювань, публікованих у соцмережах

Політична діяльність стає все більш цифровою та здійснюється також і через веб-сайти, програми та соціальні мережі. Формування політичного дискурсу стало можливим завдяки розвитку не лише мас-медіа, а й соціальних мереж. Вони створюють масштабний політичний дискурс, який поєднує когнітивні та соціальні аспекти, цінності, символи, міфи. Публічний політичний дискурс, відшліфований журналістами, стає частиною процесу, за допомогою якого індивіди конструюють власні судження.

Оскільки політичні тексти зазвичай створюються для носіїв певної культури, перекладач зіштовхується з низкою додаткових проблем при перекладі іншою мовою. Мета перекладу політичного дискурсу – якомога якісніше ознайомити читача (слухача), який не знає мови оригіналу, з вихідним текстом (чи змістом усного мовлення).

Особливість перекладу політичного дискурсу у соцмережах полягає в тому, щоб викликати в іншомовного адресата таку ж реакцію, як і в адресатів вихідного тексту.

Відповідно до поглядів К. Норд, «функцію тексту перекладу слід визначати, передусім, виходячи з його ставлення до вихідного тексту. Це ставлення, необхідно прояснити до початку перекладу. Якщо текст перекладу виконує узгоджену функцію, такий переклад можна назвати функціональним. Функціональний переклад здійснюється за наявності (вільної) прив'язки до вихідного тексту та з урахуванням каналу передачі

інформації у цільовій ситуації, яка обумовлена такими факторами, як одержувач, час та місце» [цит. за: Prunč: 188]. Відповідно, функціональний переклад доцільно застосовувати при трансформації вихідного тексту для публікації промов та коротких висловлювань, які публікуються у соцмережах.

Перекладаючи промови та висловлювання для соцмереж перекладачеві важливо забезпечити збереження основного змісту повідомлення, передати його зміст коротко та чітко, підібрати слова та вирази відповідно до мовного рівня та інтересів аудиторії, врахувати контекст і мету тексту, зберегти емоційний тон перекладеного тексту.

Коллер відзначає, що прагматична еквівалентність, є доцільною в тому випадку, коли реципієнт (читач) «повинен мати можливість отримати переклад на основі своїх вимог до розуміння», за допомогою чого переклад адаптується до цільового читача таким чином, щоб «він міг виконувати свою комунікативну функцію» [цит. за: Prunč: 74].

Виходячи із змісту викладеного вище, вважаємо, що прагматична еквівалентність є надзвичайно важливою при перекладі текстів промов та коротких висловлювань, публікованих у соціальних мережах. Адже перекладач має врахувати не лише граматичні та лексичні тонкощі перекладу, а й контекст використання тексту, його основну мету і призначення, цільову аудиторію та її інтереси.

Таким чином, вважаємо, що робота з перекладами промов та коротких висловлювань, що публікуються у соцмережах необхідна для того, щоб міжнародна, міжкультурна комунікація була ефективнішою і менш проблематичною. Адже саме у соцмережах сьогодні проводить свій [вільний час більша частина людства. Тому політичний дискурс інтегрується у мережу та стає ще доступнішим для кожного громадянина.

2.1.6. Особливості політичних промов та мовні засоби, які в них використовуються

Політична промова є окремим жанром, який базується на підході, що враховує відповідні характеристики публіки. Головне завдання адресанта – наводити аргументи, що підтверджують його позицію, враховуючи бажання адресатів і принципи соціальних груп, до яких він звертається. Тому основною метою політичної промови є вплив на слухача/адресата в процесі спілкування. Досягнення цієї мети пояснює ряд особливостей політичних виступів.

До цих особливостей належить простіший синтаксис: відсутність складних конструкцій пояснюється бажанням бути зрозумілішим для широкої аудиторії та не ускладнювати своє повідомлення.

Емоційно забарвлена лексика надає промові А. Бербок більшого драматизму, змушує реципієнта звертати увагу на окремі моменти та дати:

«Wir werden dafür sorgen, dass die EU die Verantwortlichen dieser brutalen Repression mit einem Einreiseverbot belegt und ihr Vermögen in der EU einfriert» [Baerbock fordert weitere Sanktionen 2022].

«Ми забезпечимо, щоб ЄС наклав заборону на в'їзд для тих, хто відповідальний за ці жорстокі репресії, і заморозив їхні активи в ЄС» (Переклад – інформаційне агентство УНН) [Німеччина оголосила про... 2022].

Для підтвердження слів та інформації політики використовують під час виступу статистичні дані:

«32 зенітні САУ Gepard, 14 самохідних гаубиць Panzerhaubitze 2000, п'ять реактивних систем залпового вогню MARS II, 50 бронеавтомобілів Dingo, одна система ППО IRIS-T SLM (заплановано ще 3), 20 реактивних систем залпового вогню калібру 70 мм, 12 великовантажних сідлових тягачів, 26 розвідувальних БПЛА та 30 систем виявлення БПЛА, три

броньовані мостоукладальники Biber, 54 бронетранспортери M113 з озброєнням» [Не тільки 18 танків Leopard 2 2023].

«32 Gepard-Flugabwehrsysteme, 14 Panzerhaubitzen 2000, fünf MARS II-Mehrfachraketen-Systeme, 50 gepanzerte Dingo-Fahrzeuge, ein IRIS-T SLM-Flugabwehrsystem (3 weitere sind geplant), 20 70-mm-Mehrfachraketenwerfer, 12 schwere Sattelzugmaschinen, 26 Aufklärungsdrohnen und 30 Drohnenerkennungssysteme, drei gepanzerte Brückenfertiger Biber, 54 gepanzerte Mannschaftstransportwagen M113» (Переклад розміщено на сайті Міністерства закордонних справ ФРН).

Політики звертаються до народу, а не до конкретної людини. Свою приналежність до цього народу вони намагаються показати узагальненням адресата, тому часто використовують займенники wir та unser:

«**Wir** haben beschlossen, die Ukraine militärisch zu unterstützen, damit sie sich gemäß Artikel 51 unserer Charta gegen den Aggressor verteidigen kann. Deutschland ist sich seiner historischen Verantwortung voll bewusst. Deshalb bekennen **wir** uns heute und in Zukunft zur Diplomatie und werden immer nach friedlichen Lösungen suchen. Wenn aber unsere Friedensordnung angegriffen wird, müssen **wir** uns dieser neuen Realität stellen. **Wir** müssen verantwortungsbewusst handeln. Und deshalb müssen wir heute gemeinsam für den Frieden eintreten!» [Бербок. Генеральна асамблея ООН. 2022].

«**Ми** ухвалили рішення надати Україні військову підтримку – аби вона могла захистити себе від агресора згідно зі Статтею 51 нашого Статуту. Німеччина повною мірою усвідомлює свою історичну відповідальність. Тому сьогодні й на все майбутнє **ми** визнаємо себе прихильниками дипломатії, ми завжди будемо шукати мирних рішень. Але якщо наш мирний порядок зазнає нападу, **ми** маємо дивитися цій новій реальності в обличчя. **Ми** маємо діяти відповідально. І тому сьогодні ми мусимо разом виступити за мир!» (Переклад розміщено на сайті Посольства Федеративної республіки Німеччина).

Аналізуючи виступ міністерки закордонних справ Аннелени Бербок на надзвичайній спеціальній сесії Генеральної Асамблеї ООН по Україні, бачимо, що у письмовому перекладі перекладач нічого не пропускає, більше того, він зберігає стиль висловлювання, майже всі типи речень. Під час цієї промови, у місцях, де А. Бербок говорить парафразами, перекладач формулює цільовий текст так само: емоційно, напружено, аргументовано тощо:

«Und deswegen bitte ich Sie alle eindringlich, vereint für den Frieden einzutreten und für die eingebrachte Resolution zu stimmen. Bischof Desmond Tutu sagte einst: „Wer sich in Situationen der Ungerechtigkeit neutral verhält, stellt sich auf die Seite des Unterdrückers.“ Heute müssen wir uns alle entscheiden. Zwischen Frieden und Aggression. Zwischen Gerechtigkeit und dem Willen des Stärksten. Zwischen Handeln und Wegsehen» [Baerbock bei der Notstandssondertagung... 2022].

«I тому я наполегливо прошу Вас усіх разом виступити за мир і проголосувати за внесену резолюцію. Свого часу єпископ Десмонд Туту сказав: «Той, хто в ситуаціях несправедливості поводить нейтрально, стає на сторону гнобителя». Сьогодні ми всі маємо зробити вибір. Між миром і агресією. Між справедливістю і волею сильнішого. Між дією і відведенням погляду» [Не тільки 18 танків Leopard 2 2023]. (Переклад розміщено на сайті Посольства Федеративної республіки Німеччина).

У частині висловлювання А. Бербок вираженою є парцеляція: *«...Zwischen Frieden und Aggression. Zwischen Gerechtigkeit und dem Willen des Stärksten. Zwischen Handeln und Wegsehen» [Baerbock bei der Notstandssondertagung... 2022].* У цій частині висловлювання А. Бербок використання парцеляції, тобто риторичного прийому, який застосовується для поділу різних ідей або концепцій на окремі частини, зумовлене необхідністю поділу таких протилежних понять, як мир і агресія, справедливість і воля сильнішого, дія та уникнення дії. Основна мета

застосування цього прийому полягає у концентрації уваги саме на цих протиріччях. Таким чином підкреслюється важливість вибору правильної лінії поведінки в складних ситуаціях. Перекладач зберігає цю стратегію, тим самим зберігаючи емоційність промови.

Значна кількість атрибутивних конструкцій збагачує текст мовлення, робить його динамічнішим і стилістично привабливішим: ein weitreichender Plan, eine unerschöpfliche Kraftquelle, gesetzestreue Amerikaner, schwere strafrechtliche Sanktionen, berufliche Tätigkeiten тощо.

Дослідження показало, що широке використання стилістичних прийомів особливо помітно у передвиборчих промовах і виступах чинних президентів. Це пояснюється бажанням залучити до процесу комунікації більшу кількість адресатів:

Der Weg vor uns wird lang sein. Unser Aufstieg wird steil sein [Der Weg vor uns ist lang 2008].

Дорога попереду буде довгою. Наш підйом буде крутим (Переклад – наш).

Отже, у результаті аналізу особливостей політичних промов та мовних засобів, які в них використовуються, вдалось встановити, що політичне мовлення, зокрема міністерки А. Бербок, є емоційною забарвленим. У своїх висловлюваннях вона оперує з одного боку, статистичними даними, а з іншого – стилістичними прийомами, часто такими, як метафоричні парафрази, парцеляції, повтори, антитези тощо. Також для політичних промов характерним є узагальнення адресата, яке наближає посадову особу до народу і звучить не лише експресивно, але й апелятивно.

2.2. Трансформація перекладацьких теорій та стратегій перекладу політичних промов

2.2.1. Теорія скопосу та функціонального перекладу

Мова є одним з інструментів передачі інформації про навколишній світ, і, звичайно, переклад цієї інформації з однієї мови на іншу також є важливою частиною цього інструменту.

Враховуючи світові тенденції до розширення професійних обов'язків перекладачів, впровадження інформаційних технологій у професію та постійно зростаючі вимоги клієнтів, стає зрозуміло, що потрібен не еквівалентний переклад, а переклад, який слугує конкретній меті. Це твердження дозволяє говорити про важливість функціонального підходу до перекладу, заснованого на «теорії скопосу».

Засновниками теорії скопосу є німецькі дослідники Г. Фермайер та К. Райс. Функціональний підхід, запропонований Е. Норд, розглядає переклад як «міжкультурну комунікацію і сприймає її з точки зору теорії скопосу (теорії мети, що в перекладі з грецької означає «ціль»). «Теорія скопосу» виходить з того, що переклад є різновидом практичної діяльності, а успіх будь-якої діяльності визначається ступенем досягнення мети. Тому критерієм успішної діяльності перекладача є досягнення комунікативної мети, поставленої автором перекладу» [Nord 1997: 81-82].

Згідно з цією теорією, діяльність перекладача визначається поставленою перед ним метою. Перекладач виконує перекладацьке завдання, яке допомагає визначити функцію тексту, аудиторію, для якої призначений переклад, очікуваний час і місце сприйняття перекладу, спосіб представлення перекладу та мету, для якої створюється переклад [Nord 1997: 60].

Таким чином, форма майбутнього перекладу визначається його призначенням. У виборі стратегії найважливішу роль відіграє ініціатор або замовник, тобто особа чи організація. С. Райс і Г. Фермайер сформулювали три основні функціональні переваги «теорії скопосу»:

1. Визначено вирішальні чинники перекладацького процесу. Окрім певних перекладацьких стратегій і методів, одне з найважливіших місць у «теорії скопосу» посідає одержувач перекладу. Скопос, який допомагає визначити вибір відповідних перекладацьких стратегій і методів, може бути сформульований лише після того, як визначено цільову читацьку аудиторію.

2. Теорія скопосу визнає важливість перекладацького завдання і роль замовника. Іншими словами, перекладач не може приступити до роботи, поки не отримає від замовника замовлення, в якому зазначено мету перекладу та умови його виконання.

3. Ця теорія вимагає переосмислення взаємозалежності між оригінальним текстом і текстом перекладу. Оскільки більшість текстів стосується змісту, а не форми, перекладач повинен передати концептуальний зміст вихідного тексту і не зобов'язаний зберігати його мовну форму або стиль, якщо цільовий текст виконує свою мету і функцію. У випадках, коли мета тексту перекладу не збігається з метою оригіналу, перекладач не повинен слідувати за текстом оригіналу, а повинен створити на його основі функціонально відповідний переклад [Reiss 1984: 119].

Важливим аспектом «теорії скопосу» є принцип лояльності (термін, запропонований К. Норд [Nord 1997: 126]), який означає, що, використовуючи поняття скопосу, перекладач повинен враховувати культурно-специфічні норми цільової мови й умови перекладу та орієнтуватися на очікування учасників інтеракції, тобто, бути лояльним до адресата та автора оригінального висловлювання; друге безпосередньо стосується співвідношення тексту оригіналу та тексту перекладу [Nord 1991: 92].

Таким чином, функціональний підхід, заснований на «теорії скопосу», озброює сучасного перекладача необхідним інструментарієм для

надання сучасних перекладацьких послуг, продиктованих змінами в суспільстві та ринковою кон'юнктурою.

Розглядаючи перспективи застосування функціонального підходу, заснованого на «теорії скопосу», сучасними перекладачами, зважаємо на необхідність вивчення цього підходу в рамках підготовки майбутніх фахівців з перекладу. Викладання цього підходу сприяє більш професійній та практичній підготовці майбутніх перекладачів і дозволяє їм застосовувати різні завдання, які зазвичай виконуються професійними перекладачами в реальному житті [Nord 1997: 117].

З огляду на це, професійна підготовка майбутніх перекладачів, яка включає опанування «теорії скопосу», проводиться таким чином, що модель К. Норд крок за кроком спрямовує діяльність студентів у процесі перекладу, коли їм доводиться обмірковувати необхідні рішення та обирати відповідні стратегії. Саме осмислений процес перекладу з урахуванням мети перекладу дає можливість майбутнім фахівцям у галузі перекладу стати професіоналами своєї справи, бути функціональними перекладачами.

На думку К. Норд, «функціональний перекладач – це професіонал, який усвідомлює той факт, що переклади в сучасній перекладацькій практиці повинні виконувати різні комунікативні функції, які не завжди збігаються з функцією відповідного вихідного тексту» [Nord 1994: 41-50]. Так, К. Норд вказує на важливість компетентності перекладача, обізнаного з вимогами сучасного ринку перекладацьких послуг. Такий перекладач знає, що вибір мовних і немовних засобів, з яких складається текст, керується ситуативними і культурними чинниками, і що цей принцип стосується як вихідного, так і цільового тексту. У цьому випадку ми говоримо про те, що такий професійний перекладач повинен досконало володіти метакомунікативною компетенцією як ключовим компонентом професійної компетентності фахівця з перекладу.

Функціональний перекладач повинен вміти розпізнавати, коли поведінка представників певної пари культур або діаспор у конкретній ситуації настільки відрізняється, що може призвести до комунікативних конфліктів або навіть до розриву такої комунікації, а також знаходити шляхи і способи розв'язання культурних конфліктів, не стаючи на чийсь бік [Agar 1994: 168].

Отже, підсумовуючи, відзначимо, що функціональний підхід, заснований на «теорії скопосу», є перспективним з точки зору його застосування сучасними перекладачами при виконанні професійних завдань, викликаних змінами в суспільстві та на ринку перекладацьких послуг. Вважаємо, що сучасний перекладач – це функціональний перекладач, який є не лише мовним посередником, а й активним учасником міжкультурного обміну, продукуючи перекладацькі тексти, що відповідають конкретним цілям, погодженим із замовником.

2.2.2. Особливості навчання перекладачів застосуванню перекладацьких стратегій

Сучасний етап розвитку перекладознавства, який поєднує принципи класичного лінгвістичного (текстоцентричного) підходу до перекладу та принципи комунікативного підходу, включає врахування всього спектру мовних і позамовних чинників перекладу, що впливають на процес і результат перекладу. У центрі уваги перекладачів потрапляють учасники процесу перекладу та їхні комунікативні наміри, що призводить до усвідомлення зумовленості перекладу відповідною комунікативною ситуацією перекладу. Переклад розглядається як засіб задоволення потреб комунікантів (насамперед реципієнтів перекладів) та ініціаторів перекладів. Основним орієнтиром для перекладача за таких умов є мета перекладу.

На сучасному етапі розвитку інформаційного суспільства професійна діяльність перекладача динамічно змінюється, що підтверджують численні

дослідники перекладацької професії. Е. Пім зазначає, що перекладачі займають посади, які вимагають виконання додаткових завдань, таких як збір попередньої інформації, обговорення способів перекладу тексту та розробка найкращих форм співпраці з клієнтами [Pym 2012].

Перекладачі більше не є просто багатомовними дешифрувальниками, вони повинні бути готовими робити набагато більше, ніж просто перекладати. А. Сікера зазначає, що додавання нових завдань створило нову посаду – «перекладач-редактор» [Secara 2005].

Б. Моссоп, беручи до уваги перспективи розвитку ринку, вказує на «зростаючу тенденцію роботодавців шукати працівників із широким спектром навичок» [Mossop 2000].

Переклад нерідко вважають одноступеневим процесом, який починається з перекладу першого сегмента тексту (слово, фраза, речення, абзац) і закінчується останнім сегментом. При такому розумінні переклад постає як механічна справа, яка включає передачу сенсу між двома мовами невеликими послідовними дозами. Відсутність динамізму в такому разі може призвести до багатьох невдач під час перекладу, таких як роз'єднаність, неприродність і, у гіршому випадку, порушення зв'язку. Щоб уникнути цього, перекладачеві слід дотримуватись набору стратегій та принципів перекладу, які були розроблені в теорії перекладу.

Перекладач завжди виступає посередником між двома культурами, а тому важливість міжкультурної компетенції для фахівця з перекладу важко переоцінити. Культурний контекст є одним з найбільш чутливих, і найменше непорозуміння може мати непередбачувані негативні наслідки. Тому для перекладача вкрай важливо вивчати культурні особливості мови перекладу і розуміти відмінності в мові, яка використовується для пояснення одного і того ж явища представникам різних культур. Використання функціонального підходу та застосування «теорії скопосу» допомагає уникнути міжкультурних конфліктів, оскільки дає змогу

перекладачеві звернути увагу на найважливіші «гарячі точки» в процесі перекладу та обрати правильну стратегію перекладу.

Враховуючи той факт, що сучасний перекладач повинен вміти використовувати функціональний підхід до перекладу для успішного виконання своїх професійних завдань, вважаємо за доцільне звернути увагу на те, що, крім комунікативних навичок, перекладач повинен вміти продукувати усні та письмові тексти, які відповідають певній комунікативній меті, а також володіти знаннями про те, як функціонують дві мови та культури і які відмінності вони мають, що унеможлиблюють просте «перемикання кодів» під час перекладу.

Потенційний перекладач повинен мати ґрунтовну філологічну освіту і добре знати тематику вихідного тексту або вміти ефективно компенсувати брак знань. Особливо важливо, щоб майбутній перекладач мав добре розвинену лінгвістичну та культурну компетенцію у своїй рідній мові, оскільки в більшості випадків переклад буде здійснюватися з мови Б на мову А, яка є рідною мовою перекладача. З цієї точки зору корисно проводити контрастивний аналіз автентичних, реальних текстів, які чітко показують, як схожі комунікативні наміри по-різному вербалізуються в двох культурах, навіть якщо мовна система дозволяє використовувати схожі структури. Цей аналіз також називають порівняльним аналізом стилів.

Застосовуючи різні стратегії перекладу перекладач повинен не лише володіти знаннями обох мов, але й вміти аналізувати стилістичні, культурні та історичні аспекти вихідного тексту у порівнянні з можливостями мови та культури перекладу.

2.2.3 Стратегії перекладу

У сучасному перекладознавстві термін «стратегія перекладу» часто використовується для опису процесу перекладу. Його можна зустріти як у науковій та педагогічній літературі, так і в різних нормативних документах.

Однак, якщо спробувати з'ясувати, що саме перекладознавство розуміє під перекладацькою стратегією і наскільки використання цього терміна поглиблює наші знання про дійсність (у даному випадку про процес перекладу), то вимальовується далеко не однозначна картина.

Узагальнивши наукові погляди Н. Ольховської [Ольховська], можемо виокремити такі ключові особливості перекладацької стратегії: «цей термін існує в кількох варіантах: «стратегія перекладу», «тактика перекладу», «стратегія перекладача», «стратегія поведінки перекладача в процесі перекладу». Тобто, термін перекладацька стратегія» є широко вживаним, але різні дослідники, як вказує Н. Ольховська, вкладають у цей термін різний зміст [Ольховська]. Для нашого дослідження скористаємося визначенням поняття «стратегія», яке дає О. Михайленко, підсумувавши попередні перекладознавчі праці: «Перекладацька стратегія – програма перекладацьких дій; метод виконання перекладацького завдання, що полягає в адекватній передачі з іноземної мови на мову перекладу комунікативної інтенції відправника, з урахуванням культурологічних та особистісних особливостей оратора. Стратегія перекладу це програма здійснення перекладацької діяльності, що формується на основі загального підходу перекладача до виконання перекладу в умовах певної комунікативної ситуації двомовної комунікації, яка визначається специфічними особливостями цієї ситуації і метою перекладу, а також визначає характер професійної поведінки перекладача в рамках певної комунікативної ситуації» [Михайленко 2014: 148]. Таке визначення виходить за межі вузького традиційного розуміння стратегій перекладу як лише очуження та одомашнення і дає можливість поглянути на роботу перекладача з різними видами цільового тексту як на застосування різних

стратегій, тобто, різних програм дій задля передачі змісту, форми, ефекту вихідного тексту.

Оскільки останніми роками інтерес до політичного перекладу зростає, адже він займає важливе місце у політичній діяльності, то перекладачі гнучко використовують різні стратегії, щоб зробити інформацію доступнішою за межами національних кордонів. При виборі стратегії вони мусять враховувати особливості культури таузусу вихідної та цільової мови. В іншому випадку неповний або неадекватний переклад внаслідок спотворення оригіналу або несприйняття його іншомовною аудиторією може призвести до ускладнення політичної ситуації, політичного конфлікту або інших серйозних наслідків. Щоб уникнути неприємних чи навіть небезпечних результатів, переклад політичного дискурсу потребує не тільки гарного знання двох робочих мов та вмінь користуватися доречними перекладацькими трансформаціями, а й широких фонових знань, у даному випадку – у сфері політики. Велику небезпеку для перекладу становлять слова та висловлювання, що ображають почуття та гідність людини, до чого можна віднести расову та статеву дискримінації, вік, соціальний стан. Норми політкоректності вимагають підвищеної уваги та акуратності до пошуку та застосування аналогів до частини вихідного повідомлення. Звернення політичних діячів, чиї слова мають чималу цінність, вимагають від перекладача особливої обачності у використанні лексики, що зачіпає теми делікатного характеру (расова приналежність, вік, незадовільний рівень життя окремих верств населення, військова тематика, міграція, воєнні дії). Відповідно, перекладачам як письмовим, так і усним у процесі їх діяльності доводиться вдаватися до різноманітних стратегій та прийомів, особливо у випадках міжкультурної асиметрії.

Деякі лінгвісти запропонували різні стратегії вирішення протиріччя між синтаксичними та комунікативними функціями у перекладі. Наприклад, Мона Бейкер виділяє вісім стратегій перекладу, які

використовуються професійними перекладачами для передачі лінгвістичних та прагматичних значень із вихідної мови на мову перекладу. Вони включають: «переклад більш загальним словом (генералізація в термінах вітчизняного перекладознавства); переклад нейтральним/виразнішим словом; культурна заміна чи адаптація; запозичення іншомовного слова з описовим перекладом; перефразування з використанням спорідненого слова; пререфразування з використанням незв'язаних слів; випущення; опис» [Baker 2018].

Серед українських науковців, Т.В. Пастрик [Пастрик 2006: 42-47] виділяє три групи перекладацьких стратегій: «1) конативні стратегії, які виражають орієнтацію на адресата інтеракції з урахуванням змісту та функцій комунікації і спрямовані на визначення смислового наповнення вихідного тексту та вплив на читачів тексту перекладу, на який розраховував автор оригіналу; 2) особистісні перекладацькі стратегії – закономірності переробки когнітивної інформації (сприйняття, інтерпретація та породження), зумовлені рисами характеру перекладача; 3) когнітивно-лінгвістичні стратегії, які ґрунтуються на лінгвістичних і текстологічних знаннях перекладача» [Пастрик 2006: 42-47].

Стратегії реалізуються завдяки використанню перекладачами різних тактик, прийомів або трансформацій, спрямованих на досягнення адекватності або, в іншій термінології – еквівалентності між вихідним та цільовим висловлюванням.

«Еквівалентними в порівняльній стилістиці за визначенням вважаються мовні елементи з однаковою комунікативною функцією, незалежно від їхньої структури. Для досягнення еквівалентності пропонуються різні прийоми перекладу, які поділяються на дві групи: прийоми, за допомогою яких вихідний текст, а точніше, його зовнішній рівень переноситься більш-менш лінійно (прийоми прямого перекладу);

способи, за яких через асиметрію мов потрібні складніші прийоми (прийоми непрямого перекладу)» [Prunč Einführung: 44].

При перекладі застосовуються такі основні прийоми перекладу, які включають транскрипцію та транслітерацію, переклад еквівалентом, описовий переклад, трансформаційний переклад, калькування.

Транскрипція та транслітерація – це ті методи, які особливо поширені в суспільно-політичній літературі та публіцистиці, як у перекладі, так і в оригіналі. До прикладу, при перекладі власних імен: Olaf Scholz (Олаф Шольц).

Транслітерація – це передача графічного (буквеного) складу слова іноземної мови за допомогою мови перекладу, а транскрипція – передача фонетичної форми за допомогою літер мови перекладу. Вони широко вживаються при передачі іншомовних власних назв, імен і назв різних компаній, фірм, газет, журналів тощо: der Bundestag – Будестаг, Brandenburg – Бранденбург, der Vizekonsul – віце-консул, das Memorandum – меморандум.

У випадках, коли здійснюється описовий переклад, встановлюється відповідність між словом (або фразеологізмом) оригіналу і словосполученням перекладу, що пояснює його значення: das Bundesgesetzblatt (BGBI) – журнал, що публікує закони та офіційні правила.

Також застосовується і трансформаційний переклад: перебудова синтаксичної структури речення, лексичні заміни, логічний розвиток поняття тощо.

У публіцистичному перекладі має місце і калькування. Цей прийом характерний передусім при відтворенні назв організацій або композитів: G-8-Gierfel – зустріч лідерів країн «Великої вісімки», Europäische Gemeinschaft – Європейське Співтовариство.

Транскрибування – це метод використання іноземного слова без перекладу шляхом транскрибування звукової та/або графічної форми слова

мови оригіналу за допомогою алфавіту мови перекладу [Мацегора 2023: 74-75], наприклад, використовується для транскрибування у перекладі назв установ, політичних партій, інституцій: *NSDAP – НСРПН (Націонал-соціалістична робітничка партія Німеччини)*, *Bundesarchiv (Федеральний архів)*.

Переклад за допомогою відповідника виражає відповідність між формальними, семантичними та інформативними компонентами одиниць оригіналу та перекладу:

«Paul Ziemak – 2018 bis 2022 Generalsekretär der CDU Deutschlands» [Biografie und Veröffentlichungspflichtige].

«Пауль Земяк – генеральний секретар ХДС Німеччини з 2018 по 2022 рік» (Переклад – наш).

Найбільш простим способом перекладу одиниці оригіналу у всіх або майже у всіх випадках, який не залежить від контексту, є еквівалент або одиничний відповідник:

die Augen schließen (заплющувати очі (навіки));

mit dem Feuer spielen (гратися з вогнем);

jemandes rechte Hand sein (бути чияюсь правою рукою) [Антоненко 2019: 9-16].

Контекстуальні еквіваленти використовуються як нерегулярний, винятковий спосіб перекладу одиниці оригіналу, придатний лише в певному контексті. Жоден словник не фіксує контекстуальні еквіваленти, оскільки вони є результатом творчого пошуку перекладача, проявом його майстерності та інтуїції [Мацегора 2023]. Зазначимо, що таку трансформацію перекладач може використовувати при субтитруванні промов політиків, коли важливо зберегти контекст та відтворити основний зміст.

Аналізуючи теоретичні надбання перекладознавства бачимо, що трансформація є перетворенням формальних компонентів одиниці

вихідного тексту зі збереженням інформації, що міститься в повідомленні, призначеному для кінцевого реципієнта, яка в семантичному сенсі називається інваріантом. Таким чином, перекладацькі трансформації – це численні та якісно різні міжмовні перетворення, що здійснюються для досягнення еквівалентності (адекватності перекладу), незважаючи на відмінності у формальних і семантичних системах двох мов [Мацегора 2023: 68].

Лексичні трансформації – це передача значення лексичних одиниць мови оригіналу в певному контексті лексемами мови перекладу, які не мають словникових відповідників і які, змінивши свою внутрішню форму, передають значення, актуалізоване одиницями мови оригіналу. У перекладацькій практиці зазвичай виділяють п'ять типів лексичних трансформацій: конкретизація, генералізація, перестановка, додавання та випущення [Мацегора 2023: 69-71]. Розглянемо кожну із них детальніше.

Калькування – спосіб перекладу нових слів (понять) шляхом заміни компонентів слова або словосполучення в мові перекладу прямими еквівалентами. Наприклад, калькування використовується у контексті передачі значення політичних реалій: *IWF (Internationale Währungsfond)* – *МВФ (Міжнародний валютний фонд)*, *Europäische Gemeinschaft* – *Європейське Співтовариство*.

Цей спосіб перекладу є часто використовуваним. Це пояснюється тим, що в українському політичному дискурсі поширені запозичення з іноземних мов, наприклад: *Kanzler* (канцлер), *Senator* (сенатор), *Kongressabgeordneter* (конгресмен).

Слова *Senator* та *Kongressmen* перекладаються за допомогою пошуку еквіваленту на мові перекладу – *канцлер*, *сенатор* та *конгресмен*, які з'явилися в українській мові завдяки транскрипції.

Конкретизація – це міжмовна заміна одиниці МО з ширшим семантичним полем одиницею МП з вужчим семантичним полем, тобто в

лексичному плані – заміна загального терміна на частковий, родового терміна на видовий [Мацегора 2023: 71]. Генералізація – це перекладацький прийом, протилежний лексичній трансформації конкретизації. Він полягає у міжмовному перетворенні лексеми МО з вузьким семантичним полем у лексему МП з ширшим семантичним полем. У лексичному плані це заміна часткового терміна загальним, родового терміна родовим, а в семантичному – розширення або гіперонімічна заміна. Наприклад:

Die bestehenden Beihilfavorschriften für Steinkohle bzw. Anthrazit laufen am 31. Dezember dieses Jahres aus.

Існуючі правила державної допомоги для вугілля закінчуються 31 грудня цього року.

Лексичні та граматичні трансформації: антонімічний переклад, конверсійні трансформації, метафоризація та деметафоризація, описовий переклад, компенсація тощо [Боренко 2020: 97]. Однак слід зазначити, що всі ці трансформації, які ми окреслили, зазвичай відбуваються в процесі перекладацької діяльності в змішаному вигляді. Як правило, різні типи трансформацій здійснюються одночасно, тобто поєднуються один з одним [Боренко 2020: 97].

Отже, стратегія перекладу реалізується в різних прийомах та трансформаціях, які використовуються перекладачем, і розглядається як процесуальне явище: етапи і способи діяльності перекладача при вирішенні конкретних перекладацьких завдань для досягнення головної мети – створення тексту перекладу, що зберігає функціональні доміанти вихідного тексту, які розглядаються як критерій перекладацької еквівалентності. Стратегія перекладу визначається з точки зору комунікативно-прагматичного підходу: Збереження максимально можливої структурної та семантичної близькості між вихідним і цільовим текстами та досягнення такого ж комунікативного ефекту на реципієнта, як і у випадку з вихідним текстом. Стратегією перекладу ми пропонуємо називати етапи і

способи діяльності перекладача, алгоритми перекладацьких дій, спрямовані на вирішення локальних і глобальних завдань перекладу тексту для досягнення певних перекладацьких цілей, а саме створення тексту перекладу, який відповідає тексту оригіналу в комунікативно-прагматичному плані.

Висновки до другого розділу

Кожен вид перекладу має свої переваги та недоліки, і рішення про те, який вид перекладу обрати, ґрунтується на певних факторах, таких, як необхідність синхронізації, специфіка доповіді та організація прес-конференції, брифінгу чи іншого політичного заходу. Для синхронного перекладу виступів або прес-конференцій використовується кабінетний синхронний переклад або, набагато рідше, переклад-нашіптування. Виступи також можуть перекладатися послідовно або за допомогою дистанційного перекладу, зокрема, за допомогою відеодистанційного перекладу.

Субтитрування – зручний вид перекладу, але він характеризується низкою додаткових вимог і особливостей, які перекладач повинен враховувати у своїй роботі. Такий переклад ускладнюється часовими та просторовими обмеженнями, які вимагають від перекладача не лише навичок власне перекладу, але й володіння комп'ютерними програмами, що дозволяють субтитрувати промови в записі або онлайн-трансляції.

Переклад промов для веб-сайтів державних установ (наприклад, міністерств або посольств) часто здійснюється на основі власних глосаріїв та списків термінів, які перекладачі складають самостійно. Переклад інтерв'ю та статей політичного дискурсу підлягає адаптації до стилістичних норм газетного стилю або офіційного спілкування мови перекладу, а іноді може бути замінений більш коротким резюме.

Основними характеристиками політичних промов є використання синтаксично «простішої» мови без перевантаження її складними конструкціями, широке використання стилістичних засобів (лексичних, граматичних, лексико-граматичних), особливо образних елементів, наявність певної кількості статистичних даних, численні повтори та переважання політично маркованої лексики, що в сукупності виконує апелятивну функцію.

У контексті розвитку міжнародної міжкультурної комунікації та підвищення її ефективності важливим є вибір ефективних перекладацьких стратегій, детальний критичний аналіз готових перекладів, виявлення недоліків та всебічна обізнаність перекладача.

РОЗДІЛ 3

АНАЛІЗ ВІДТВОРЕННЯ УКРАЇНСЬКИХ ТА НІМЕЦЬКИХ ПОЛІТИЧНИХ ВИСЛОВЛЮВАНЬ ПРИ РІЗНИХ ВИДАХ ПЕРЕКЛАДУ

3.1. Повні письмові переклади на сторінках дипломатичних та державних установ

Щоб проаналізувати переклад німецькомовної політичної промови українською мовою, необхідно передусім розглянути загальну структуру промов. Щоб зберегти логічну структуру, почнемо зі вступу. Традиційно виступи політиків починаються з привітання, звернення:

Sehr geehrter Herr Präsident – Шановний пане президенте (випущення прислівника *sehr* – вельмишановний);

Meine sehr geehrten Damen und Herren – Шановні пані та панове (випущення прислівника *sehr* – вельмишановні та займенника *meine*);

Herr Präsident! – Пане президенте!;

Sehr verehrte Kolleginnen und Kollegen – Шановні колеги (випущення гендерного аспекту та прислівника *sehr*);

Liebe Kolleginnen und Kollegen! – пані та панове (випущення прикметника).

Такі випущення пов'язані орієнтацією у перекладі на узус української мови та типові форми привітання, вживані в українському політичному дискурсі.

Як приклад особливостей політичних промов та їхнього відтворення розглянемо переклад письмової промови Міністра закордонних справ Німеччини Анналени Бербок на конференції Берлінського мирного діалогу від 29.09.2022 року:

Sicherheit, das ist zuallererst die Sicherheit des Lebens – keine Angst haben zu müssen, auf der Straße erschossen oder von einer Bombe getötet zu werden. Deshalb liefern wir schwere Waffen, damit die Ukraine ihre Bürgerinnen und Bürger verteidigen kann. Sicherheit bedeutet zweitens, dass Menschen in Freiheit leben können. Sicherheit bedeutet drittens, die unabdingbaren Grundlagen unseres Lebens zu schützen – unsere Umwelt und unsere natürlichen Ressourcen. Wenn Starkregen in Pakistan ein Drittel des Landes überflutet – ein Gebiet von der Größe Deutschlands –, dann zeigt das, welche Gefahr die Klimakrise für uns darstellt. Und wenn bis 2050 über 200 Millionen Menschen weltweit wegen der Klimakrise ihre Heimat verlassen müssen, dann zeugt sich: Die Klimakrise bedroht die Sicherheit ganzer Staaten [Berlin Peace Dialogue 2022].

Безпека – це коли не треба боятися, що тебе застрелять на вулиці чи вб'є бомба, тому безпека – пріоритет для збереження життя (граматична трансформація). Тому, (випущення) ми постачаємо важке озброєння, щоб Україна могла захистити своїх громадян. Безпека означає, що люди можуть жити у свободі, це захист незмінних основ нашого життя - нашого довкілля і наших природних ресурсів (випущення). Коли сильні дощі в Пакистані затоплюють третину країни - територію розміром з Німеччину - це свідчить про небезпеку, яку становить для нас кліматична криза. І коли понад 200 мільйонів людей у всьому світі повинні покинути свої домівки до 2050 року через кліматичну кризу, то це свідчить, що вона (випущення) загрожує безпеці цілих держав (Переклад опубліковано на сайті представництва Німеччини в Україні).

Важливі статистичні дані, які наведені у цьому фрагменті промови, перекладено, але деякі пояснення випущено, щоб уникнути тавтології. Як бачимо в результаті письмового перекладу промови А. Бербок на засіданні Ради Безпеки ООН у Нью-Йорку обставину часу «heute» також випущено:

Außenministerin Baerbock sprach heute in einer Sitzung des UNO-Sicherheitsrates in New York und erinnerte an den Wert der UNO-Charta [Außenministerin Baerbock sprach heute 2022].

Виступаючи на засіданні Ради Безпеки ООН у Нью-Йорку, Міністерка закордонних справ Бербок нагадала про цінність Статуту ООН (Переклад опубліковано на сайті представництва Німеччини в Україні).

У частині цього висловлювання бачимо граматичну трансформацію.

У письмовому перекладі тексту виступу Міністра закордонних справ Анналени Бербок на панелі «Відчуття безпорадності: зустріч з глобальними викликами» на Мюнхенській конференції з безпеки 18.02.2022 року, використані трансформації перестановки для кращого сприйняття інформації українською мовою:

Denn was hier für uns Europäerinnen und die internationale Gemeinschaft zur Debatte steht, das ist nicht nur die Frage, wie wir diese aktuelle Krise lösen [Baerbock bei der Münchner Sicherheitskonferenz 2022].

Тому що для нас, європейців і міжнародної спільноти, стоїть питання не лише того, як ми розв'яжемо цю поточну кризу (Переклад – наш).

На нашу думку у перекладі цієї промови прослідковується випущення лексичної одиниці *gemeinsam* задля уникнення тавтології.

Die gemeinsame Erholung nach der Pandemie, was der US-Präsident Biden und auch die Vereinten Nationen unter diesem schönen Label „Build Back Better“ definiert haben, das ist auch eine Riesenchance für uns alle, für die internationale Zusammenarbeit, es beim Weg aus der Krise gemeinsam wirklich richtigzumachen. Für die Ukraine auf ihrem Weg aus der Krise heraus zu investieren, gemeinsam zu investieren in Infrastruktur, aber eben auch gemeinsam zu investieren auf dem Weg aus der Pandemie [Baerbock beim Panel Unlearning Helplessness: Meeting Global Challenges 2022].

Відновлення (випущення) після пандемії, яке президент США Байден та ООН визначили під красивою назвою "Відбудувати краще", - це також величезна можливість для всіх нас, для міжнародного співробітництва, щоб дійсно об'єднати зусилля на шляху до виходу з кризи. Треба інвестувати в Україну, щоб вона вийшла (спочатку) з кризи, (а потім) інвестувати в її інфраструктуру, а також разом інвестувати у заходи, спрямовані на подолання пандемії. (Переклад опубліковано на сайті представництва Німеччини в Україні).

Прочитавши та проаналізувавши цей уривок можна побачити, що під час перекладу промови А. Бербок було використано трансформацію випущення:

Butscha, Mariupol, Isjum. Wenn wir über den Horror sprechen, der sich in der Ukraine ereignet, dann sprechen wir nicht über abstrakte Berichte. Wir sprechen über Kinder. Wir sprechen über Mütter, über Brüder, Väter, Großeltern, Frauen und Männer, deren Schmerz entsetzlich ist. Ich appelliere daher dringend an Russland: Dies ist ein Krieg, den Sie nicht gewinnen werden. Beenden Sie den Krieg! [Russlands Angriffskrieg auf die Ukraine 2022].

Буча, Маріуполь, Ізюм. Коли ми говоримо про жах, який відбувається в Україні, ми не говоримо про абстрактні звіти. Ми говоримо про дітей (випущення), матерів, братів, батьків, дідусів і бабусь, жінок і чоловіків, чий біль нестерпний. Тому я терміново звертаюся до Росії: це війна, яку ви не виграєте. Закінчіть війну! (Переклад опубліковано на сайті представництва Німеччини в Україні).

У наступному уривку промови зберігаємо тактику об'єднання та повтору за допомогою використання особового займенника «ми». Такий прийом допоміг найточніше передати мету мовця – об'єднати себе із аудиторією та викликати довіру.

Die Unterstützung, die die Polen seit dem 24. Februar für die Ukraine leisten, ist einzigartig und verschafft mir größten Respekt. Das ist ein weiterer

Grund, warum ich heute hier bin. Wir werden unsere Unterstützung für die Ukraine zusammen mit unseren Partnern in der EU und der NATO fortsetzen. Denn wir Deutschen werden nie vergessen, dass wir dem Land im Herzen Europas, unseren Verbündeten und Nachbarn unser Leben und unsere Freiheit verdanken. So wie sie für uns da waren, werden wir jetzt für sie da sein. Dies gilt auch für die Ukraine [Baerbock im Deutschen Bundestag zum Sondervermögen 2022].

Підтримка, яку поляки надають Україні з 24 лютого, є унікальною і викликає у мене найбільшу повагу. Це ще одна причина, чому я сьогодні тут. Ми продовжимо нашу підтримку України разом з нашими партнерами в ЄС і в НАТО. Тому що ми, німці, ніколи не забудемо, що своїм життям, свободою ми зобов'язані країні в самому серці Європи, також нашим союзникам і сусідам. Так само, як вони боролися тоді заради нас, так і ми будемо зараз стояти тут заради них. Це стосується і України (Переклад опубліковано на сайті Міністерства закордонних справ Німеччини).

Необхідно також звернути увагу на закінчення промов обраного нами політика: *Ich komme zum Schluss* – підбиваючи підсумки; *Herzlichen Dank dafür, dass ich dabei sein darf* – дякую, що запросили мене. *Herzlichen Dank, liebe Kolleginnen und Kollegen* – дякую за увагу, шановні колеги. *Vielen Dank* – дякую за увагу.

Ich komme zum Schluss, Frau Präsidentin. Wir, mein französischer Amtskollege Le Drian und ich, werden daher übernächste Woche wieder in die Ukraine und auch an die Kontaktlinie reisen, um die intensiven Bemühungen der OSZE an dieser Stelle zu unterstützen [Baerbock beim Panel Unlearning Helplessness: Meeting Global Challenges].

Я підсумую, пані Президент: ми через тиждень знову поїдемо до України, щоб підтримати інтенсивні зусилля ОБСЄ на цьому етапі (Переклад опубліковано на сайті Міністерства закордонних справ Німеччини).

Аналізуючи переклад промови, бачимо, що перекладач, випускає дієслова та частини реченн з метою спрощення тексту промови для українського читача.

Етикетні формули прощання в німецькій та українській мовах схожі, але також спостерігається тенденція до випущення гендерного аспекту та підсилювальних прислівників у перекладі. Це пов'язано з різним узусом:

Vielen Dank, dass Sie heute hier sind [Baerbock im Deutschen Bundestag zum Sondervermögen. 2022].

Дякую, що ви сьогодні тут (Переклад опубліковано на сайті Міністерства закордонних справ Німеччини).

Herzlichen Dank [Baerbock im Bundestag bei der Vereinbarten Debatte].

Щиро дякую! (Переклад опубліковано на сайті Міністерства закордонних справ Німеччини).

Також звернемо увагу на промову Анналени Бербок «Faire Chancen für jedes Kind – Kindergrundsicherung einführen»:

Wir als Politik, wir als Gesetzgeber wollen alles dafür tun, um Kinder aus der Armut zu holen. Wir kriegen es aber offensichtlich nicht hin. Das hat unterschiedliche Gründe. Das betrifft vor allen Dingen Kinder von Alleinerziehenden, da überproportional viele dieser Kinder in Armut leben, und sie leben von Hartz IV, obwohl das Elternteil, bei dem sie leben, arbeitet. Das liegt daran, dass die Kinderregelsätze im Hartz-IV-System viel zu niedrig sind und Dinge, die für uns und unsere Kinder selbstverständlich sind, zum Beispiel, dass es im Sommer natürlich auch mal ein Eis gibt, dass sie Malstifte haben, um abends ein Bild malen zu können, im Hartz-IV-System für Kinder nicht berücksichtigt werden. Das ist wirklich dramatisch, meine sehr verehrten Damen und Herren [Kindergrundsicherung].

Ми, як політики, ми, як законодавці, хочемо зробити все можливе, щоб вивести дітей з бідності. Але очевидно, що ми не можемо цього зробити. На це є різні причини. Перш за все, це стосується дітей одиноких

батьків, тому що непропорційно велика кількість цих дітей живе в бідності, і вони живуть на рівні Хартца IV, навіть якщо той з батьків, з ким вони живуть, працює. Це відбувається тому, що стандартні ставки для дітей в системі Hartz IV занадто низькі, і речі, які ми і наші діти сприймаємо як належне, наприклад, що вони можуть їсти морозиво влітку, що у них є кольорові олівці, щоб вони могли намалювати малюнок ввечері, не враховуються в системі Hartz IV для дітей. Це дійсно драматично, пані та панове. (Переклад – наш).

У першому реченні відбулася трансформація випущення сполучника «als», задля досягнення природнього звучання українською мовою. Тактика перерахування не була втрачена під час перекладу. Трансформація додавання була використана задля збереження драматичного настрою промови: *in Armut* – в умовах бідності. Далі було використано трансформацію додавання: *das Elternteil* – батько або мати. Завдяки цьому стає зрозумілим, що це може бути один з батьків. Далі перекладачем було використано трансформацію випущення конструкції «dass sie», з метою уникнення зайвого нагромадження в реченні. Також ця трансформація відбулася у формі прощання: *meine sehr verehrten Damen und Herren* – пані та панове.

Отже, проаналізувавши переклади виступів та промов А. Бербок, можна побачити, що використовувалися трансформації випущення, об'єднання, повтору. Головною метою перекладача була не лише коректна передача інформації.. У своїх промовах А. Бербок зазвичай використовує тактику консенсусу, яку необхідно зберегти в перекладі, тому присвійний займенник «ми» залишається незмінним, щоб донести до аудиторії цю приналежність до спільної справи.

Далі наведемо приклад перекладу висловлювань О. Шольца.

Він також активно послуговується цифрами:

Das Ziel dabei ist klar. Schon 2030 sollen 80 Prozent unseres Strombedarfs und 50 Prozent der Wärme aus erneuerbaren Quellen gedeckt sein [Rede anlässlich des tages der industrie 2022].

Мета зрозуміла. До 2030 року 80 відсотків наших потреб в електроенергії та 50 відсотків нашого тепла повинні покриватися за рахунок відновлюваних джерел (Переклад – наш).

Звичайно, у промовах О. Шольц вживає назви партій та інституцій, наприклад, аббревіатури. Ми пропонуємо передавати аббревіатури повними назвами для кращого розуміння українськими читачами перекладу, наприклад, CDU/CSU - «Християнсько-демократичний союз Німеччини» і «Християнсько-соціальний союз у Баварії». У деяких випадках можна додати також і пояснення – блок правоцентристських політичних партій у Німеччині, що включає «Християнсько-демократичний союз Німеччини» і «Християнсько-соціальний союз у Баварії».

Wenn man über das redet, über was wir hier reden, wenn es um die Verbesserung unserer Verteidigungsanstrengungen geht, dann muss man als Oppositionsführer, der von der CDU/CSU kommt, schon sagen: Die Verteidigungsministerinnen und -minister der letzten Jahre waren in der CDU und in der CSU [Rede zum haushaltsgesetz 2022].

Коли ви говорите про те, про що ми тут говоримо, коли йдеться про покращення нашої оборони, то як лідер опозиції, який походить від блоку правоцентристських політичних партій у Німеччині, ви повинні сказати: міністри оборони останніх років були в «Християнсько-демократичному союзі Німеччини» і у «Християнсько-соціальному союзі Баварії» (Переклад – наш).

Під час тристоронньої зустрічі О. Шольца, Е. Макрона та В. Зеленського О. Шольц висловився так: «*Die Ukraine soll leben. Slawa Ukrajini*», звичайно, цей вираз перекладаємо за допомогою транскрипції

українського гасла – «Україна буде жити. Слава Україні!» (Переклад – наш).

Звернімо увагу на приклад переклад уривку з помови Шольца:

Meine Damen und Herren, so entsteht wissenschaftsbasierte Politik. Das bedeutet, dass wir den eingeschlagenen Kurs immer wieder überprüfen und - wo nötig - an neue Erkenntnisse und den technologischen Fortschritt anpassen und natürlich, dass wir der Wissenschaft Raum lassen, ihre Magie zu entfalten, Magie, wie Sie hier bei acatech seit 20 Jahren entsteht. Schönen Dank dafür! [Scholz anlässlich der Festveranstaltung. 2022].

Пані та панове (випущення), ось як створюється науково обґрунтована політика. Це означає, що ми постійно переглядаємо курс, який ми взяли, і, якщо необхідно, адаптуємо його до нових знахідок і технологічного прогресу, і, звичайно, ми (узагальнене звернення) даємо науці простір для розкриття своєї магії, магії, подібної до тієї, яку створили тут, в acatech за 20 років. Велике спасибі за це! (Етикетне закінчення промови) (Переклад опубліковано на сайті Бундестагу).

Перекладач адаптує український переклад до типової етикетної формули звертання у промовах («Пані та панове») та діє відповідно до узусу української мови; заміняє дієслово „entsteht“ на «створюється», що також краще звучить у сполученні «політика створюється», аніж «політика виникає»; проводить граматичну заміну дієприкметника *eingeschlagen* на підрядне означальне речення, а структури *zu+Infinitiv* – на словосполучення «прийменник + віддієслівний іменник+ іменник); додає «подібної до тієї» для кращого розуміння та знову вживає дієслово «створили (магію)» замість «(магія) виникає», підкреслюючи у такий спосіб активні дії адресатів задля створення цієї технологічної магії.

Президент України після нападу Росії став в очах Заходу іконою боротьби за свободу. В. Зеленський завоював симпатії емоційністю і прямолінійністю [Промови Зеленського. 2022]. Його промови

відрізняються повнотою та силою. Вони перекладаються багатьма мовами, у Франції вперше видадуть книгу з промовами українського Президента, також промови президента України Володимира Зеленського можна прочитати в книзі «За Україну – за свободу» (Додаток А), яка вийшла друком у видавництві Ullstein Verlag 29 травня [Selenskyj und seine Reden in Zeiten des Krieges. 2022].

Розглянемо кілька прикладів зі перекладу промов В. Зеленського:

Перекладач використовує так само, як і мовець, повторення, для того, щоб підкреслити ефект висловлювання, хоч воно і створює тавтологію:

«Україна хоче миру. Європа хоче миру. Світ каже, що не хоче воювати, а Росія каже, що не буде нападати. Хтось бреше» [Den ukrainischen Übersetzern. 2022].

«Die Ukraine will Frieden. Europa will Frieden. Die Welt sagt, sie wolle nicht kämpfen, und Russland sagt, es werde nicht angreifen. Irgendjemand lügt» (Переклад опубліковано на порталі stuttgarter-nachrichten.de) [Den ukrainischen Übersetzern. 2022].

Цікаво зазначити, що перекладач послуговується формою Кон'юнктив І, щоб передати чуже мовлення, до якого він займає відсторонену позицію та натякає на брехню.

Прикладом контекстуального еквіваленту є фрагмент фрази Президента України:

*«Доведіть, що ви нас **не підведете**. Доведіть, що ви справді європейець. І тоді, і тільки тоді, **життя переможе смерть**, а світло - темряву»* [Den ukrainischen Übersetzern versagt die Stimme. 2022].

*«Beweisen Sie, dass Sie uns nicht **im Stich lassen werden**. Beweisen Sie, dass Sie wirklich Europäer sind. Und dann, und nur dann, wird das **Leben über den Tod und das Licht über die Dunkelheit triumphieren**»* (Переклад опубліковано на порталі stuttgarter-nachrichten.de).

Перекладач використовує фразеологізм **im Stich lassen**, таким чином посилюючи експресивність. Окрім того, замість «перемагати» перекладач вживає «світло тріумфуватиме над темрявою».

Прикладом транскрипції є переклад позивного військового – «Да Вінчі», який вживається у зверненні В. Зеленського до учасників American Enterprise Institute World Forum:

«Сьогодні в нашій столиці, у Києві, люди прощалися з одним із найшанованіших воїнів України Дмитром Коцюбайлом, позивний «Да Вінчі» [Допомога Україні. 2023].

«Heute nahmen die Menschen in unserer Hauptstadt Kiew Abschied von einem der angesehensten Soldaten der Ukraine, Dmytro Kotsiubaylo, Rufname «Da Vinci» (Переклад – наш).

У промові В. Зеленського на конференції United for Justice у Львові є власні назви:

«Тут прокурор Міжнародного кримінального суду пан Карім Хан, також – єврокомісар з питань юстиції, президент Євроюсту. Генеральні прокурори та міністри юстиції, спецпредставники держав-партнерів: Європа, Сполучене Королівство, США» [Зеленський. Світ потребує. 2023].

У перекладі ці власні назви повинні транскрибуватися: *Hier sind der Ankläger des Internationalen Strafgerichtshofs, Herr Kareem Khan, und der Europäische Kommissar für Justiz, Präsident von Eurojust. Generalstaatsanwälte und Justizminister, Sondervertreter der Partnerstaaten: Europa, Vereinigtes Königreich, Vereinigte Staaten (Переклад – наш).*

«Alle Warnlichter blinken grellrot. Das Schlimmste ist, dass Putin nicht nur fähig ist, wieder massiv militärisch einzumarschieren, sondern auch willens ist, diese neue Invasion zu wagen, um die ukrainische Staatlichkeit zu zerstören. Diese imminente Kriegsgefahr soll man in Berlin nicht unterschätzen und auf die leichte Schulter nehmen» [Melnyk appelliert an Scholz. 2022].

«Усі сигнальні лампи блимають яскраво-червоним. Найгірше те, що Путін не тільки здатний на ще одне масштабне військове вторгнення, але й готовий ризикнути цим новим вторгненням, щоб знищити українську державність (перестановка). Цю безпосередню небезпеку війни не слід недооцінювати в Берліні (перестановка) і не слід сприймати її легковажно» (Переклад опубліковано на сайті Посольства України у Федеративній Республіці Німеччина).

Цю перекладацьку трансформацію перестановки можемо пояснити тим, що в оригіналі речення німецькою мовою спостерігається строгий порядок слів, а для україномовного перекладу характерний більш вільніший.

Іще один приклад перестановки в перекладі бачимо у цитаті із інтерв'ю А. Мельника: *«Russland versucht schon seit Hunderten Jahren uns zu vernichten, jetzt will Putin das auch» [Melnyk appelliert an Scholz. 2022].*

«Росія намагалася знищити нас сотні років, тепер Путін також має це на меті» (Переклад опубліковано на сайті Посольства України у Федеративній Республіці Німеччина).

У цій цитаті спостерігаємо трансформацію частини речення *«das auch»* та заміну цього слова, яке означає «хоче того ж самого» на формулювання *«має на меті»*, що відповідає офіційному стилю мовлення.

В інтерв'ю німецькому радіо Deutschlandfunk 6 травня Посол України у ФРН Андрій Мельник розповів про очікування Києва від німецького уряду. Приклад такої перекладацької трансформації, як перестановка ми бачимо у фрагменті із цього інтерв'ю, який наводимо нижче: *«Das muss mein Präsident entscheiden und deswegen sollte die Frage nach Kiew gerichtet werden und nicht an mich» [Melnyk. Wir müssen nach vorne schauen. 2022].*

Це має вирішити мій президент, і тому це питання потрібно ставити не мені, а Києву (Переклад опубліковано на сайті Посольства України у Федеративній Республіці Німеччина).

Під час виступу 10 березня в Палаті представників Берліна, проголошуючи промову, А. Мельник зазначив: «*Ми боремося за себе, за своє життя, за наших дітей*» (Переклад – *наш*). «...*Wir kämpfen für uns, für unser Leben, für unsere Kinder...*» [Melnyk. *Rede des ukrainischen Botschafters. 2022*], що перекладено за допомогою еквівалентного перекладу.

Як бачимо із наступного прикладу, в українському перекладі відбувається трансформація додавання: «*Putin will die Ukraine von **der Karte** auslöschen und den ukrainischen Staat eliminieren*» [Melnyk. *Rede des ukrainischen Botschafters. 2022*].

«*Путін хоче стерти Україну з **географічної карти** і знищити українську державу*» (Переклад опубліковано на сайті Посольства України у Федеративній Республіці Німеччина).

Дослідження питання відтворення змісту тексту та застосування перекладацьких трансформацій у промовах політиків не є вичерпним і потребує подальшого вивчення з точки зору структурного, граматичного та морфологічного аналізу.

Підсумовуючи, можна зазначити, що письмові переклади, опубліковані на сайтах офіційних інституцій, переважно є повними перекладами, які адекватно відтворюють як зміст промов, так і форму висловлювання і містять в основному ті трансформації, які викликані або асиметрією мов (це переважно граматичні та лексико-граматичні трансформації), або орієнтацією на узуальні особливості відповідного жанру у цільовій мові (це можуть бути випущення чи додавання).

3.2. Субтитрування

Розглянемо відеозвернення А. Бербок з нагоди Дня Незалежності України 24 серпня 2022 року. Приклад етикетної форми засвідчує використання жіночого і чоловічого роду:

«Liebe Ukrainerinnen und Ukrainer...» [Baerbock Videobotschaft. 2022].

«Дорогі українки та українці!...» (Переклад опубліковано у форматі субтитрів до відео на платформі Youtube),

хоча зазвичай у перекладах спостерігається тенденція оминання гендерного аспекту. Безперечно, такий тип перекладу зумовлений різницею традиційних форм вітання. У німецькій мові домінує поєднане вживання жіночих і чоловічих форм звертання, а в українській такий поділ аудиторії на чоловічу та жіночу частини вживається значно рідше. Щодо прислівника «sehr», то в українській мові також зустрічаються такі звертання: вельмишановний, високоповажний, глибокошановний, але «шановний» є більш розповсюдженим. Окрім того, при субтитруванні перекладач завжди намагається використати найкоротшу з можливих форм. Також зважаємо на те, що у перекладі використано прямий відповідник «Unabhängigkeitstag» - «День незалежності України».

Під час перекладу промови використано субтитри. Ми бачимо, що перекладач логічно та структуровано надає виклад основної думки міністерки у зверненні. Під час перекладу із застосуванням субтитрів не використано складних перекладацьких трансформацій з метою збереження первинного змісту тексту та відтворення його емоційності. Завдяки перекладу із використанням субтитрів український глядач, який не володіє німецькою мовою, отримує можливість зрозуміти висловлювання міністерки ФРН, читаючи їх, а також слідкувати за мімікою, жестами, інтонацією А. Бербок.

Зразком субтитрування промови слугує відео-звернення В. Зеленського до учасників заходу, присвяченого солідарності Німеччини з Україною, під час якого на порталі Youtube текст, який промовляється Президентом, дублюється у субтитрах німецькою мовою. Під час субтитрування спостерігається затримка у відображенні тексту на екрані. У зв'язку із цим спостерігається несинхронність у супроводі усного

висловлювання В. Зеленського із субтитрами [Звернення Володимира Зеленського. 2023].

Більш професійним є субтитрування виступу Володимира Зеленського на 58-й Мюнхенській конференції з питань безпеки, яке одночасно супроводжується і синхронним перекладом, і субтитрами [Selenskyj. Münchner Sicherheitskonferenz. 2022]. Субтитрування цього звернення є більш чітким, оптимально супроводжує текст промови В. Зеленського, який німецькою мовою озвучується перекладачем.

Ще одним прикладом промови є виступ В. Зеленського на саміті ЄС у Брюсселі. Висловлювання Президента супроводжується синхронним перекладом та додатково субтитрами. Із субтитрів бачимо, що перекладач значно скорочує оригінальне мовлення В. Зеленського з метою спрощення складних конструкцій з огляду на швидкий темп мовлення [Selenskyj. Rede in Brüssel. 2023].

Отже, виходячи із наведених прикладів та особливостей субтитрування, можемо сказати, що субтитрування є способом перекладу, який завдяки новим можливостям часто пов'язаний із перекладом, який здійснюється синхронно. Перевага перекладу промов та звернень політиків за допомогою субтитрів дає змогу глядачеві, який не розуміє мови, зрозуміти зміст висловлювання, прочитавши його на екрані. Але при швидкому мовленні субтитри або надто швидко змінюються, або мусять дещо скорочувати текст, узагальнюючи деякі пасажі.

3.3. Синхронний переклад

Розглянемо переваги і недоліки синхронного перекладу.

Аналізуючи промову В. Зеленського на Мюнхенській конференції з безпеки [Зеленський. Мюнхенська конференція. 2022], бачимо, що у

результаті синхронного перекладу промови з англійської мови, якою висловлюється Президент, на німецьку, перекладач допускає багато помилок.

У промові В.Зеленського - багато метафор, метонімії та алюзії [Zelensky.«We are all David». 2023]. Зокрема, алюзія на битву Давида з Голіафом. Оскільки ця біблійна притча відома як в Україні, так і в Німеччині та інших країнах християнського світу, то для перекладача не було проблемою відтворити цю алюзію. Але проблемою стало для української перекладачки відтворення назв річок, на яких знаходяться столиці світових держав, що підтримують Україну: Шпрее, Сени, Темзи, Потомака, Вісли, Тибру. Перекладачка назвала лише одну з них правильно - Темза, іншу - неправильно - Готомак, а далі скористалася узагальненням "та інші" [Виступ Зеленського. Еспресо. 2023]. На нашу думку, називаючи ці річки, Президент України дякував у такий спосіб країнам, що стоять поряд з Україною. Тому передати метонімічну вказівку на ці країни було важливим. Але ще важливішим це було зробити для німецької аудиторії, адже німці, які довго не могли зважитися підтримати Україну зброєю, мають знати, що Німеччина підтримує Україну, бо її підтримують багато інших країн.

На жаль, німецька перекладачка встигла сказати не більше за українську, назвавши тільки дві річки - Шпрее і Темзу - правильно, а далі назвала Дон, чим зробила грубу помилку [Selenskyj. Münchener. 2023], адже президент України називав метонімічно лише столиці тих держав, що співчують Україні в її боротьбі, але Дон знаходиться в Росії і назва цієї річки зовсім не пасує до переліку річок, який використав В. Зеленський.

Із проаналізованого фрагменту тексту, ми бачимо стійке відставання тексту перекладу від мовлення оригіналу. Досить чітко це простежується одразу ж на початку промови, коли перекладач під час звернення В. Зеленського починає говорити із затримкою у 3-4 секунди. У мовленні

перекладача і далі спостерігається неквапливість, що ближче до середини промови призводить до відставання у перекладі на ціле речення.

У версії перекладу на українську мову спостерігаємо синхронний переклад, який збігається з темпом мовлення президента. Хоча, зважаючи на темп, перекладач інколи робить помилки у формулюваннях, запинається через підбір еквівалента у перекладі [Зеленський. Мюнхенська конференція з безпеки. 2022].

Іще одним зразком синхронного перекладу слугує промова А. Бербок під час форуму країн великої сімки [Baerbook. 26th Forum 2000 Conference. 2023]. У своєму зверненні міністерка обговорює важливі теми та звертається до усіх присутніх англійською мовою. З метою розширення аудиторії та донесення інформації до широкого кола німців, виконується синхронний переклад частини висловлювання міністерки, здійснений перекладачкою для новинного блоку на телебаченні. Переклад відрізняється тактовністю, хоч перекладаються окремі цитати із звернення, перекладач робить це майстерно, влучно, відповідно до мовлення міністерки, трансформуючи деякі речення та зберігаючи основний зміст [Baerbock Diskussion. 2022].

Також під час звернення В. Зеленського 27.02.2022 року, перекладачка німецького видання Welt, здійснюючи синхронний переклад, чітко передавала слова Президента України, проте, не змогла завершити переклад професійно, адже через емоції розплакалась під час трансляції [Перекладачка німецької газети Welt...; Der Übersetzer...2022].

Щодо виступу перед Європарламентом у Брюсселі [Selenskyj. Spricht vor dem EU-Parlament. 2023], відзначаємо, що при синхронному перекладі, голос перекладача звучить надто тихо, а перекладати висловлювання Президента перекладач намагається у проміжках між реченнями, коли В. Зеленський робить паузи. З цих двох причин переклад німецькою звучить

не чітко, важко розібрати окремі слова, адже гучність оригінальної мови Президента перебиває мовлення перекладача.

Аналізуючи зразки синхронного перекладу, бачимо, що синхронний переклад – складне завдання, яке вимагає від перекладача великого досвіду та майстерності. Неправильний переклад може спотворити зміст інформації та призвести до втрати елементів метафоричності. Синхронний переклад є складним завданням для перекладачів, оскільки вони повинні швидко сприймати і розуміти мову та відтворювати її в режимі реального часу. Неправильний переклад власних назв при синхронному перекладі може призвести до помилок і недоліків прикрий непорозумінь. Іншою поширеною проблемою в синхронному перекладі є несинхронність та затримка перекладу, а також пропуски частин висловлювання.

Отже, бачимо, що при швидкому темпі промови та обмеженому часі перекладу перекладачі стикаються під час синхронного перекладу зі значними труднощами та проблемами, які впливають на якість перекладу. Відтак, недостатня кількість часу на обдумування може призвести до неточностей і спотворення сенсу висловлювання. Тому синхроністи мусять користуватися стратегіями компресії тексту.

3.4. Скорочений переклад окремих висловлювань

Андрій Мельник, український посол у Берліні, своїми заявами, вірогідно, навіть змінив німецьку політику. Присутність Мельника в німецьких ЗМІ та його вплив на суспільні настрої важко переоцінити: він постійно закликав німців до підтримки України, переконував у її необхідності, вимагав нарешті конкретної допомоги та не боявся різких випадів на адресу керівництва ФРН. Багато хто в Німеччині вважав його голосом України, яка активно бореться з російськими загарбниками. Не бракувало і тих, хто закликав відправити його додому за начебто неналежні

для посла висловлювання [Мельник Екс-посол України. 2022]. Цей дипломат був недипломатично відвертим.

У своїх висловлюваннях він керувався окремими засобами етикету, вибудовуючи діалог, проте, досить часто був прямим і навіть різким у своїх висловлюваннях.

Одним зі зразків скороченого перекладу тексту є приклад висловлювання А. Мельника, який був трактований як образливий для О. Шольца. Перекладачі, передаючи окрему фразу з контексту, трансформували переклад так, що цитата А. Мельника, набула образливого характеру:

«Eine beleidigte *Leberwurst* zu spielen, klingt nicht sehr staatsmännisch» [Melnyk. nennt Scholz. 2022], який було перекладено як: «Гра в ображену *ліверну ковбасу* звучить не дуже по-державницьки» у зверненні посла до О. Шольца. Таке формулювання А. Мельник вжив як коментар на заяву канцлера не відвідувати Україну. Проте, *вислів «beleidigte Leberwurst spielen»*, який при дослівному перекладі звучить як «*ображена ліверна ковбаса*» є стійким німецьким висловом, який означає: «*грати ображеного*», як вказується на сторінці спільноти офіційного каналу української редакції Deutsche Welle [Мельник. Посол України в Німеччині. 2022].

Таким чином, бачимо, що таке трактування може бути хибним, оскільки журналісти беруть лише якусь цитату політика і пишуть про неї, вириваючи з контексту.

Також під час інтерв'ю, яке В. Зеленський давав Spiegel і французькій газеті Le Figaro, перекладачем було виконано неточний переклад його висловлювання. В результаті цього, вирвавши кілька фраз із контексту, а, зокрема, фразу: «Я повинен змушувати допомагати Україні й постійно переконувати його (Шольца), що ця допомога не для нас, а для європейців» [Через помилку перекладу...2023], німецьким перекладачем було

перекладено як: «*Ich muss ihn zwingen, der Ukraine zu helfen ...*» («Я повинен змусити його допомогти Україні») [Sogar auf Französisch...2023].

Ця ситуація викликала обурення серед німецькомовних читачів та спричинила численні дискусії. Редактори інформаційних агенств зважили на помилку перекладача та опублікували «пом'якшений» переклад, проте, неправильний переклад Spiegel розповсюдився низкою ЗМІ. Попри це, висловлювання Президента України у франкомовній версії були перекладені точно та достовірно.

Висновки до третього розділу

Проаналізувавши переклади виступів та промов політиків, можна побачити, що головною метою перекладача була не лише коректна передача інформації, а й задуму політика. У своїх промовах політики зазвичай використовують тактику консенсусу, яку необхідно зберегти в перекладі, тому присвійний займенник «ми» залишається незмінним, щоб донести до аудиторії цю приналежність до спільної справи. При перекладі німецькомовних промов українською спостерігається тенденція до випущення гендерного аспекту у перекладі. Перекладачі використовують різні перекладацькі трансформації з метою задоволення мети перекладу – отримання якісного цільового тексту із оригіналу, але у кожному виді перекладу це робиться по-іншому: письмовий перекладач, маючи достатньо часу, прагне до повного досконалого адекватного перекладу, усний перекладач мусить вкластися у час і тому випускає та узагальнює, при субтитруванні промови важливим обмеженням є також місце.

ВИСНОВКИ

Політичний дискурс є багатовимірним явищем. Основними його компонентами є текст (в усній чи письмовій формі), екстралінгвістичний

контекст (мета, обставини, ситуація, спосіб і час реалізації), наявність адресанта і адресата, які характеризуються взаємодією. Головна ознака політичного дискурсу – інституційний характер, важлива особливість – його опосередкованість через ЗМІ та масову комунікацію. Політичний дискурс як процес мовлення потребує ретельного вивчення, оскільки його складові стають ефективним засобом політичного впливу. В результаті дослідження вдалось з'ясувати, що термін «політичний дискурс» є багатозначним, що пов'язано із історією його виникнення. Встановлено, що типи політичного дискурсу різняться в залежності від форми, чинника мовця, мети, чинника адресата, сфери функціонування.

Текст промови є чи не найважливішим жанром політичного дискурсу. З огляду на це визначено, що основними групами текстів у політичному дискурсі є: іміджеві, інформаційні, ритуальні, агітаційні, агонально-аргументаційні. Тексти політичного дискурсу в багатьох випадках призначені для усного мовлення, тому вони характеризуються низкою стилістичних особливостей, зокрема: чіткістю структури речень, відсутністю довгих, складних речень, точністю лексики, яка є політично маркованою, повторенням важливих термінів.

Функції політичних промов, інтерв'ю, прес-конференцій включають: когнітивну, комунікативну, спонукальну, емоційну, метамовленєву, фактологічну, естетичну. Всі ці функції промов, інтерв'ю та прес-конференцій взаємодіють між собою, і їх важко розмежувати; в одних комунікативних актах одна функція є більш помітною, а в інших – менш. Водночас слід зазначити, що комунікація в політичному дискурсі є насамперед засобом боротьби за владу та здійснення політичної влади. Саме передача інформації, викликання емоцій, спонукання до дії, естетичний ефект та інші функції, згадані вище, покликані сприяти успіху боротьби за владу.

Відтворення політичних висловлювань у різних типах текстів здійснюється за допомогою численних видів перекладу, зокрема: усний переклад, субтитрування, письмовий переклад, зокрема, переклад на сайтах інформаційних агенцій, скорочений переклад у соцмережах тощо. Кожен із цих видів перекладу має свої переваги та недоліки, і рішення про те, який тип перекладу обрати, має ґрунтуватися на певних факторах, таких як потреба в дубляжі, специфіка доповіді та особливості організації політичного заходу. З огляду на це виникає необхідність у вдосконаленні та розробці ефективних методів перекладу. Адже детальний критичний аналіз готових перекладів, виявлення недоліків та успішний пошук перекладачів при роботі з перекладами виступів і промов, опублікованих на сайтах державних інституцій чи у соціальних мережах, є необхідними для того, щоб зробити міжнародну, міжкультурну комунікацію більш ефективною. Оскільки більшість людей у світі сьогодні проводять свій вільний час у соціальних мережах, то й політика інтегрується в мережу і стає ще доступнішою для кожного громадянина.

Основними рисами проаналізованих політичних промов є використання синтаксично неускладненої мови без перевантаження її складними конструкціями, широке використання стилістичних засобів, наявність певної кількості статистичних даних, численні повтори та переважання політично маркованої лексики, що в сукупності виконує апелятивну функцію.

Зважаючи на необхідність відтворення політичних висловлювань у різних типах текстів, перекладачі вдаються до використання різних перекладацьких стратегій:

1. При усному перекладі промов перекладач під тиском часу: дещо скорочує висловлювання, випускаючи повторення, вставні елементи, прикметники; може узагальнювати інформацію при перелічуваннях; може передавати культурно-марковану інформацію гіперонімом або нейтрально.

2. Під час титрування та субтитрування промов перекладач під тиском обмеженого місця для субтитрів не тільки скорочує інформацію, випускаючи менш релевантні елементи, прикметники чи прислівники, але й ущільнює та узагальнює її.

3. При перекладі промов, опублікованих на офіційних сайтах, перекладач має у своєму розпорядженні більше часу і не обмежений обсягом тексту перекладу, тому такий переклад можна назвати повним, адекватним, повноцінним, функціонально еквівалентним, лояльним як до мовця, так і до читача, залежно від термінології перекладознавчих теорій.

4. При відтворенні журналістами змісту промов, опублікованих у новинних статтях та публікаціях, соціальних мережах або в скороченому перекладі, переклад використовується ними як інструмент для власних аргументів, тому перекладачі часто маніпулюють цитатами, вирваними з контексту.

Особливості перекладацьких стратегій при передачі політичних висловлювань полягають у тому, що перекладачі використовують різні перекладацькі трансформації залежно від контексту, екстралінгвістичної ситуації та виду перекладу для отримання якісного цільового тексту.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Акаймова А. Використання мовної комунікації в політичному дискурсі. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Akaiomova_Anzhela/Vykorystannia_movnoi_komunikatsii_v_politychnomu_dyskursi.pdf? (дата звернення: 01.10.2022).
2. Акінчиць Н.Г. Політичний дискурс як об'єкт наукового аналізу. *Проблеми сучасного мовознавства*. 2007. С. 72-76. URL: <http://dspace.nbuu.gov.ua/bitstream/handle/123456789/54472/19-kinchits.pdf?sequence=1> (дата звернення: 12.10.2022).
3. Антоненко В. І., Павличко О. О. Фразеологічні паралелі німецької та української мов. *Мовні і концептуальні картини світу*. Випуск 2 (66). 2019. С. 9–16
4. Базарова І. Різновиди та особливості фатичних мовленнєвих жанрів. *Education and science of today: intersectoral issues and development of sciences*. Volume 1. 2021. С. 129–130.
5. Билінська О.С. Агітаційно-ритуальні мовленнєві жанри політичної комунікації. *Вісник ОНУ. Сер.: Філологія*. 2018. Т. 23, вип. 2(18). С. 21–26.
6. Боренко М.С., Лазебна О.А. Застосування перекладацьких трансформацій при перекладі репортажів з німецької мови українською. *Сучасні тенденції розвитку філології та лінгвістики*. 2020. С. 96–99.
7. Бутова І., Климчук І. Особливості вираження емотивності у політичній рекламі. *Наукові виклади*. 2010. №2. С. 69–71.
8. Вінтонів М. О., Вінтонів Т. М., Мала Ю. В. Синтаксичні засоби експресивізації в українському політичному дискурсі. Вінниця: ТОВ «ТВОРИ», 2018. 336 с. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/185262448.pdf> (дата звернення: 21.11.2022).

9. Гарбадин А. Дискурс. Політологія: навчальний енциклопедичний словник довідник для студентів ВНЗ I-IV рівнів акредитації / За наук. ред. д-ра політ. н. Н. М. Хоми. Львів: «Новий Світ – 2000», 2014. С. 166–167.

10. Голіченко М. О. Комунікативно-прагматичні функції вокативних речень в українському художньому та політичному дискурсах. Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису. Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата філологічних наук зі спеціальності 10.02.01 “Українська мова”. Інститут української мови НАН України. Київ, 2018. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Holichenko_Mariana/Komunikatyvno-prahmatychni_funksii_vokatyvnykh_rechen_v_ukrainskomu_khudozhnomu_ta_politychnomu_dys.pdf? (дата звернення: 04.01.2023).

11. Головня А. В., Щербина А. В., Гастинщикова Л. О. Види усного перекладу та сфери його застосування. *Перекладознавство. Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Журналістика*. Том 33 (72) № 4 Ч. 2. 2022. С. 11–18.

12. Жмаєва Н.С., Корольова Т. М., Попова О. В. Переклад Політичного дискурсу: комунікативно-Функціональний та лінгвістичний аспекти. *Науковий вісник ПНПУ ім. К. Д. Ушинського*. 2018. № 27. С. 96–105.

13. Завальська Л.В., Кісельова А.А. Політичний дискурс як реалізація інституційного типу комунікативної взаємодії. *Вісник Національного університету «Одеська юридична академія»*. 2020. С. 442–444.

14. Колісник Ю. Текст і дискурс: проблеми дефініцій. 2010. № 675. С. 111–114.

15. Кондратенко Н.В. Дебати як мовленнєвий жанр українського політичного дискурсу. *Актуальні проблеми філології та перекладознавства*. 2019. Випуск 16. С. 99–104.

16. Кондратенко Н.В. Іміджево-презентаційні жанри українського політичного дискурсу. URL: <http://slovzbir.onu.edu.ua/article/view/132195/128605> (дата звернення: 12.01.2023).
17. Кондратенко Н.В. Типологія мовленнєвих жанрів українського політичного дискурсу. URL: <https://studiap.kubg.edu.ua/index.php/journal/article/download/223/207/> (дата звернення: 14.01.2023).
18. Кондратенко Н. В. Український політичний дискурс: Текстуалізація реальності: Монографія. Одеса: Чорномор'я, 2007. 156 с.
19. Корольов І.Р. Поняття дискурсу в сучасному мовознавстві: визначення, структура, типологія. *Studia Linguistica*. Випуск 6. 2012. С. 285–305.
20. Кулик В., Нагорна Л., Постригань Г. Дискурс політичний. Дискурс-аналіз. Дискусія політична. *Політична енциклопедія*. Редкол.: Ю. Левенець (голова), Ю. Шаповал (заст. голови) та ін. Київ: Парламентське видавництво, 2012. С. 218–219.
21. Лаврентій М. О. Жанрово-стилістичний аналіз політичних дебатів (на прикладі вітчизняних ток-шоу). Спеціальність 035 «Філологія», 035.10 «Прикладна лінгвістика», освітньо-професійна програма «Публічна лінгвістика». Донецький національний університет імені Василя Стуса. Вінниця, 2020. 81 с.
22. Лисенко О.М. До питання класифікації дискурсу в сучасному мовознавстві. *Вінницький національний медичний університет ім. М. І. Пирогова*. 2018. С. 126–134.
23. Лісіна З. Мовленнєвий жанр політичного інтерв'ю як реалізація категорії діалогічності. *Одеський національний університет імені І. І. Мечникова*. 2018. С. 60–63.

24. Матузкова О.П., Гринько О.С., Горбатюк Н.О. Стратегії та аналіз в усному та письмовому перекладі : метод. посіб. Одес. нац. ун-т імені І. І. Мечникова. Одеса : ОНУ, 2020. 67 с.

25. Матусевич Л.М. Статус категорії «мовленнєвий жанр» у сучасній лінгвістиці. *Молодий вчений*. № 4.3 (44.3). 2017. С. 155–158.

26. Мацегора І.Л. Вступ до перекладознавства: конспект лекцій для здобувачів ступеня вищої освіти бакалавра спеціальності «Філологія» освітньо-професійної програми «Слов'янський переклад та міжкультурні комунікації». Запоріжжя : Запорізький національний університет, 2023. 97 с.

27. Михайленко О.А. Поняття «перекладацькі стратегії». 2014. URL: <http://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/123456789/11792/1/Mykhailenko.pdf> (дата звернення: 18.02.2023).

28. Ольховська Н.С. Специфіки тексту та стратегії перекладу. URL: <https://nimfilmdpu.mozello.com/vseukranska-nternet-konferencija/perekladoznastvo/params/post/1338438/> (дата звернення: 16.02.2023).

29. Остапенко М. Політична комунікація: теоретичні аспекти дослідження. URL: https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2018/08/ostapenko_politychna.pdf (дата звернення: 14.01.2023).

30. Оцінка якості перекладу. URL: https://msn.khmnpu.edu.ua/pluginfile.php/194395/mod_resource/content/1/Лекційний%20матеріал.pdf (дата звернення: 18.01.2023).

31. Пастрик Т. Особливості функціонування мовленнєвих стратегій у контексті білінгвізму. *Психологічні перспективи*. Луцьк: Вета, 2006. Вип. 8. С. 42–47

32. Петренко В. Особливості визначення політичної мови. *Політичний менеджмент*. №2. 2007. С. 16–24.

33. Максимчук О.Л. Політичний дискурс: особливості та функції. 2010. С. 1–7.
34. Самойлова І. В., Подвойська О. В. Лексичні особливості політичних промов. *Наукові записки. Філологічні науки*. 2016. Кн. 1. С. 235–238.
35. Славова Л.Л. Мовна особистість лідера у дзеркалі політичної лінгвоперсонології: США – Україна. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2012. 360 с.
36. Сучасна українська політика. *Політики і політологи про неї*. Київ: Український центр політичного менеджменту, 2010. Вип. 20. 456 с.
37. Безгодова Н. С., Волошинова М. О., Ніколаєнко І. О. Усна і письмова комунікація та академічна риторика : навчальний посібник для студентів закладів вищої освіти. Старобільськ : Вид-во ДЗ „ЛНУ імені Тараса Шевченка”, 2021. 163 с.
38. Шарапановська Ю.В. Теоретичні засади аналізу політичного дискурсу. *Молодий вчений*. №4. 2016. С. 428–431.
39. Шевчук Н. В. Особливості політичного дискурсу: зміст, функції, жанрове втілення. *Вісник ДАКККіМ. Політологія*. Вип. 1. 2013. С. 263–269.
40. Шило С.Б. Вербалізація спонукальної модальності в агітаційно-політичному дискурсі. Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії. Черкаси, 2020. 248 с.
41. Янкович М.В. Поняття дискурсу в гуманітарних науках та визначення терміна «дискурс» у лінгвістиці. *Науковий вісник міжнародного гуманітарного університету*. 2015. №15. С. 123–126.
42. Ярош Я. Політична конкуренція парламентських партій : автореф. дис. на здоб. наук. ступ. доктора. політ. наук: 23.00.02 «Політичні інститути та процеси». Львівський. нац. ун-т ім. І. Франка. Львів, 2019. 40 с.

43. Agar M. Language shock. Understanding the Culture of Communication. New York, Wolliam Morrow and Company, 1994. 289 p.
44. Baker M. In Other Words: A Coursebook on Translation: 3rd ed. London ; New York : Routledge Taylor and Francis Group, 2018. URL: https://www.academia.edu/12307257/In_Other_Words_A_coursebook_on_translation (дата звернення: 04.03.2023).
45. Prunč E. Einführung in die Translationswissenschaft. Band 1. Orientierungsrahmen. Graz: Institut für Translationswissenschaft, 2001. 374 p.
46. Handbuch Diskurs / edited by/herausgegeben von Ingo H. Warnke. Description: Boston : De Gruyter, 2018. 783 p.
47. How to organize an event with simultaneous interpretation? URL: <https://www.interactio.io/post/your-complete-how-to-guide-for-simultaneous-interpretation-at-your-event> (дата звернення: 11.12.2022).
48. Jan Turowski, Benjamin Mikfeld. Gesellschaftlicher Wandel und politische Diskurse Überlegungen für eine strategierorientierte Diskursanalyse. Werkbericht Nr. 3. 2013. 76 p.
49. Kindergrundsicherung. URL: <https://www.gruene-bundestag.de/parlament/bundestagsreden/kindergrundsicherung> (дата звернення: 15.01.2023).
50. Kriegspropaganda im Ukraine-Konflikt – Eine ordonomische Diskursanalyse. Diskussionspapier Nr. 2023-02 des Lehrstuhls für Wirtschaftsethik an der Martin-Luther-Universität Halle-Wittenberg, hrsg. von Ingo Pies, Halle 2023. 23 p.
51. Kussmaul, P. Training the translator. Amsterdam: John Benjamins. 1995. 177 p.
52. Mossop B. Revising and Editing for Translators. Manchester: St. Jerome Publishing, UK. 2000. 254 p.

53. Nord Ch. Functional units in translation. Translation – acquisition – use / eds. by A. Mauranen & T. Puurtinen. Jyväskylä: University Press. 1994. P. 41–50.
54. Nord Ch. Scopos, loyalty, and translational conventions. *Target*. 1991. №3 (1), P. 91–109.
55. Nord Ch. Text analysis in translator training. Teaching translation and interpreting 1: training, talent and experience / eds. by C. Dollerup & A. Loddegaard. Amsterdam, PHL: John Benjamins. 1992. p. 39–48.
56. Nord Ch. Translating as a purposeful activity. Manchester: St. Jerome. 1997. 154 p
57. Okoniewska A. Simultaneous Interpretation of Political Discourse: Coping Strategies vs Discourse Strategies. A Case Study. URL: https://www.researchgate.net/publication/338032799_Simultaneous_Interpretation_of_Political_Discourse_Coping_Strategies_vs_Discourse_Strategies_A_Case_Study (дата звернення: 12.04.2023).
58. Paul Chilton Analysing Political Discourse Theory and practice 2004. 241 p. URL: <https://voidnetwork.gr/wp-content/uploads/2016/10/Analysing-political-discourse-Theory-and-Practice-by-Paul-Chilton.pdf> (дата звернення: 16.03.2023).
59. Рум А. On translator's ethics. Amsterdam: John Benjamins, 2012. 185 p.
60. Reiss K., Hans J. V. Grundlegung einer allgemeinen Translationstheorie. Tübingen: Niemeyer. 1984. 101 p.
61. Secara A. Restructuring the source text information for translation training: MA Thesis. University of Leeds, UK, 2005. URL: http://www.leeds.ac.uk/cts/research/theses/leeds_cts_2005_12_secara.pdf (дата звернення: 12.02.2023).

62. Simultaneous Interpreting. URL: https://ec.europa.eu/education/knowledge-centre-interpretation/conference-interpreting/simultaneous-interpreting_en (дата звернення: 18.01.2023).
63. Subtitle Services: What Are the Challenges? URL: <https://toppandigital.com/translation-blog/subtitle-services-what-are-the-challenges/> (дата звернення: 07.03.2023).
64. Tłumaczenie ustne na konferencjach – poradnik dla klienta. URL: <https://www.jc-tlumaczenia.pl/tlumaczenie-ustne-konferencji/> (дата звернення: 07.04.2023).
65. Van Dijk T.A. On the Analysis of Parliamentary Debates on Immigration. Working paper for the Project Racism at the Top. URL: <http://www.discourse-in-society.org/categor2.htm> (дата звернення: 12.04.2023).

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

66. Брифінг міністерки закордонних справ Німеччини Бербок.
URL: <https://www.youtube.com/watch?v=hJ1jYn5APiI> (дата звернення: 12.04.2023).

67. Виступ Зеленського на Мюнхенській конференції з безпеки.
URL: <https://www.youtube.com/watch?v=vhC25a6nPJY> (дата звернення: 12.04.2023).

68. Глава німецького МЗС не бачить сенсу в переговорах із Росією.
URL: <https://www.dw.com/uk/ministerka-zakordonnih-sprav-nimeccini-ne-bacit-sensu-v-peregovorah-iz-rf/a-62923656> (дата звернення: 12.02.2023).

69. Дипломатичний марафон США, Німеччини й НАТО: чи зупинити Росію переговорами? URL: <https://www.youtube.com/watch?v=DjER2CHRDNw> (дата звернення: 12.04.2023).

70. Допомога Україні зараз – це інвестиція у глобальний мир, у реальну архітектуру безпеки – звернення Президента до учасників American Enterprise Institute World Forum. URL: <https://www.president.gov.ua/news/dopomoga-ukrayini-zaraz-ce-investiciya-u-globalnij-mir-u-rea-81565> (дата звернення: 12.02.2023).

71. Екс-посол України у ФРН отримав нову посаду в Кабміні - Андрій Мельник, <https://racurs.ua/ua/n176937-z-berlina-u-kabmin-eks-posol-ukrayiny-u-frn-otrymav-novu-posadu.html>. (дата звернення: 08.04.2023).

72. Звернення Володимира Зеленського до учасників заходу, присвяченого солідарності Німеччини з Україною. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=fYxK10IYKLC> (дата звернення: 12.04.2023).

73. Зеленський виступив на зустрічі G7. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=ankZKbk7bF8> (дата звернення: 09.04.2023).

74. Зеленський звернувся до учасників саміту НАТО у Мадриді (2022). URL: <https://www.youtube.com/watch?v=JXnWWN1z1EI> (дата звернення: 01.04.2023).

75. Не тільки 18 танків Leopard 2: що надає Німеччина для перемоги України у війні. URL: <https://kiew.diplo.de/ua-uk/aktuelles/-/2584536> (дата звернення: 02.03.2023).

76. Німеччина оголосила про подальші санкції проти Ірану через жорстокий розгін демонстрантів. URL: <https://www.unn.com.ua/uk/news/1997658-nimechchina-ogolosila-pro-podalshi-sanktsiyi-proti-iranu-cherez-zhorstokiy-rozgin-demonstrantiv> (дата звернення: 02.03.2023).

77. Переклад і велика політика: що казали Трамп, Макрон, Зеленський і як їх переклали. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/pereklad-polityka-tramp-putin-makron-zelenskyi/30122070.html> (дата звернення: 04.03.2023).

78. Перекладачка німецької газети Welt розплакалася на словах Зеленського "Слава Україні!". URL: <https://news.obozrevatel.com/ukr/show/people/perekladachka-nimetskoj-gazeti-welt-rozplakalasya-na-slovah-zelenskogo-slava-ukraini.htm> (дата звернення: 04.04.2023).

79. Посол України в Німеччині Андрій Мельник відмовився вибачатися перед канцлером Олафом Шольцем. URL: https://www.facebook.com/dw.ukrainian/photos/a.506054479408682/5699615250052553/?paipv=0&eav=AfatwjBx2923jUBy9Re_0IDtB0NN1sZr3uzmRd4UHsDUwUokLRpF857ecKklwHyMJUk&_rdr (дата звернення: 07.04.2023).

80. Промова Міністра закордонних справ Анналени Бербок на 11-й позачерговій сесії Генеральної асамблеї ООН щодо України. URL: <https://kiew.diplo.de/ua-uk/aktuelles/-/2515002> (дата звернення: 04.04.2023).

81. Промови Зеленського: між політикою і емоціями – DW – 15.04.2022, URL: <https://www.dw.com/uk/volodymyr-zelenskyi-ochyma-nimtsiv-superheroi-yakoho-zanosyt/a-61481412>. (дата звернення: 18.03.2023).

82. Саме на українській землі буде новий центр економічного зростання у Європі – виступ Президента на зустрічі з керівниками великого бізнесу в межах відкриття Нью-Йоркської фондової біржі. URL: <https://www.president.gov.ua/news/same-na-ukrayinskij-zemli-bude-novij-centr-ekonomichnogo-zro-77549> (дата звернення: 04.04.2023).

83. Світ потребує реального втілення верховенства права, яке убезпечить людство від джерела всіх агресій – виступ Президента Володимира Зеленського на конференції United for Justice у Львові. URL: <https://www.president.gov.ua/news/svit-potrebuye-realnogo-vtilennya-verhovenstva-prava-yake-ub-81417> (дата звернення: 04.04.2023).

84. Через помилку перекладу Spiegel приписав Зеленському вимогу "змусити" Шольца допомагати Україні. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/news/2023/02/10/7155958/> (дата звернення: 04.04.2023).

85. 26th Forum 2000 Conference | Day 1. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=zCbFmdeHW8Y&t=24s> (дата звернення: 12.04.2023).

86. Außenministerin Baerbock sprach heute in einer Sitzung des UNO-Sicherheitsrates in New York und erinnerte an den Wert der UNO-Charta. URL: <https://www.auswaertiges-amt.de/de/aussenpolitik/regelbasierte-internationale-ordnung/uno/-/2553944> (дата звернення: 04.04.2023).

87. Baerbock fordert weitere Sanktionen gegen Iran. URL: <https://www.faz.net/aktuell/politik/ausland/proteste-in-iran-baerbock-kuendigt->

weitere-sanktionen-an-

18373559.html#:~:text=Baerbock%20fordert%20weitere%20Sanktionen%20gegen%20Iran&text=%E2%80%9EWir%20werden%20daf%C3%BCr%20sorgen%20C%20dass,die%20Regierung%20in%20Teheran%20scharf. (дата

звернення: 04.04.2023).

88. Baerbock über Russland-Politik: "Wir haben nicht auf unsere Freunde gehört". URL: <https://www.zdf.de/nachrichten/politik/baerbock-halbes-jahr-ukraine-krieg-russland-100.html> (дата звернення: 12.03.2023).

89. Berlin Peace Dialogue : Europa im Schatten des Krieges. URL: <https://www.auswaertiges-amt.de/de/aussenpolitik/themen/krisenpraevention/berlin-peace-dialogue/2555100> (дата звернення: 12.03.2023).

90. Biografie und Veröffentlichungspflichtige Angaben. URL: <https://www.cducsu.de/abgeordnete/paul-ziemiak> (дата звернення: 12.03.2023).

91. Den ukrainischen Übersetzern versagt die Stimme. URL: <https://www.stuttgarter-nachrichten.de/inhalt.reden-von-wolodymyr-selenskyj-den-ukrainischen-uebersetzern-versagt-die-stimme.45a813a2-609d-4d62-a8e8-cd17f45f0e7f.html> (дата звернення: 12.03.2023).

92. Der Übersetzer der deutschen Zeitung Welt brach in Tränen aus, als er letzte Videobotscha. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=j-zu3cE1UbA> (дата звернення: 12.03.2023).

93. Der Weg vor uns ist lang, aber wir werden es schaffen. URL: <https://www.abendblatt.de/politik/ausland/us-wahl-2008/article109040153/Der-Weg-vor-uns-ist-lang-aber-wir-werden-es-schaffen.html> (дата звернення: 12.03.2023).

94. Diskussion über Baerbock-Aussagen zur Ukraine. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=Qoa-i2jxBN8> (дата звернення: 12.03.2023).

95. English speech: queen elizabeth: UK's Brexit Commitment. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=HpGU95aVckc> (дата звернення: 15.03.2023).

96. Europa steht an eurer seite. URL: <https://olaf-scholz.spd.de/aktuelles/detail/news/europa-steht-an-eurer-seite/16/06/2022/> (дата звернення: 15.03.2023).

97. Foreign Minister Annalena Baerbock: ...peacekeepers are doing important work all over the world. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=0veBXn51WM4> (дата звернення: 12.04.2023).

98. Foreign Minister Annalena Baerbock: Emergency Special Session of the UN General Assembly on Ukraine. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=8I6hSSoUia0> (дата звернення: 11.01.2023).

99. German Chancellor Dr. Angela Merkel Meets with Senior Researchers from INSS. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=Haw8kD8tvHI> (дата звернення: 15.01.2023).

100. Melnyk appelliert an Scholz: „Bleiben Sie standhaft, liefern Sie uns sofort deutsche Panzer“ - Interview RND. URL: <https://germany.mfa.gov.ua/de/news/melnyk-apelyuyee-do-sholca-zalishajtesya-nepohitnimi-nadajte-ukrayini-nimecki-tanki-intervyu-andriya-melnyka-merezhi-rnd> (дата звернення: 12.12.2022).

101. Melnyk nennt Scholz »beleidigte Leberwurst«. URL: <https://www.spiegel.de/politik/deutschland/ukraine-krieg-botschafter-andrij-melnyk-nennt-kanzler-olaf-scholz-beleidigte-leberwurst-a-e8ad90fa-2184-47f2-8e4f-cb050457199c> (дата звернення: 18.12.2022).

102. Melnyk: „Putin will uns zerstören, wie die Nazis Bücher verbrannten“ - Interview für Berliner Zeitung. URL:

<https://germany.mfa.gov.ua/de/news/posol-melnik-putin-hoche-znishchiti-nashu-kulturu-yak-kolis-nacisti-spalyuvali-knizhki> (дата звернення: 14.12.2022).

103. Münchner Sicherheitskonferenz: Rede von Wolodymyr Selenskyj. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=c0dhJcTTQM0> (дата звернення: 16.04.2023).

104. Münchner Sicherheitskonferenz: Reden von Scholz und Selenskyj. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=ZEJbGJvjenA> (дата звернення: 16.04.2023).

105. Olaf Scholz bei der 77. Un-generalversammlung. URL: <https://olaf-scholz.spd.de/aktuelles/detail/news/olaf-scholz-bei-der-77-un-generalversammlung/20/09/2022/> (дата звернення: 18.04.2023).

106. President Biden Delivers Remarks on the House Passage of the Inflation Reduction Act. URL: https://www.youtube.com/watch?v=F_udMtildDo (дата звернення: 09.03.2023).

107. President Obama's Remarks on Iran at His Press Conference [with Arabic Subtitles]. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=sUm5IhaPgA0> (дата звернення: 16.04.2023).

108. Press Briefing by Press Secretary Karine Jean-Pierre. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=yq7WR7gIYhM> (дата звернення: 16.04.2023).

109. Rede anlässlich der festveranstaltung der deutschen akademie der technikwissenschaften. URL: <https://olaf-scholz.spd.de/aktuelles/detail/news/rede-anlaesslich-der-festveranstaltung-der-deutschen-akademie-der-technikwissenschaften/18/10/2022/> (дата звернення: 17.04.2023).

110. Rede anlässlich des Tages der Industrie. URL: <https://olaf-scholz.spd.de/aktuelles/detail/news/rede-anlaesslich-des-tages-der-industrie/21/06/2022/> (дата звернення: 12.04.2023).

111. Rede auf dem SPE-Kongress. URL: <https://olaf-scholz.spd.de/aktuelles/detail/news/rede-auf-dem-spe-kongress/15/10/2022/> (дата звернення: 16.04.2023).

112. Rede der Bundesministerin des Auswärtigen, Annalena Baerbock, bei der Münchner Sicherheitskonferenz am 18. Februar 2022 in München. URL: <https://www.bundesregierung.de/breg-de/service/bulletin/rede-der-bundesministerin-des-auswaertigen-annalena-baerbock--2007008> (дата звернення: 19.04.2023).

113. Rede des Präsidenten der Ukraine Herrn Wolodymyr Selenskyj im Bundestag. URL: <https://hamburg.mfa.gov.ua/de/news/promova-prezidenta-ukrayini-volodimira-zelenskogo-u-bundestazi> (дата звернення: 16.04.2023).

114. Rede des ukrainischen Botschafters Andrij Melnyk in Berlin. URL: https://www.youtube.com/watch?v=2tN_3ODCSf8 (дата звернення: 18.04.2023).

115. Rede Präsident der Ukraine Wolodymyr Selenskyj vor der UN-Generalversammlung. URL: <https://germany.mfa.gov.ua/de/news/vistup-prezidenta-ukrayini-na-zagalnih-debatah-77-yi-sesiyi-generalnoyi-asambleyi-oon> (дата звернення: 07.05.2023).

116. Rede von Außenministerin Annalena Baerbock bei der Notstandssondertagung der VN-Generalversammlung zur Ukraine. URL: <https://www.auswaertiges-amt.de/de/newsroom/-/2514698> (дата звернення: 14.04.2023).

117. Rede von Außenministerin Annalena Baerbock beim Panel “Unlearning Helplessness: Meeting Global Challenges” auf der Münchner Sicherheitskonferenz. URL: <https://www.auswaertiges-amt.de/de/newsroom/baerbock-muesiko/2512360> (дата звернення: 10.04.2023).

118. Rede von Außenministerin Annalena Baerbock im Bundestag bei der Vereinbarten Debatte „Frieden in Europa sichern – territoriale Integrität der Ukraine darf nicht in Frage gestellt werden“. URL: <https://www.auswaertiges-amt.de/de/newsroom/-/2508750> (дата звернення: 11.03.2023).

119. Rede von Außenministerin Annalena Baerbock im Deutschen Bundestag zum Sondervermögen. URL: <https://www.auswaertiges-amt.de/de/newsroom/sondervermoegen/2535176> (дата звернення: 12.02.2023).

120. Rede von Außenministerin Baerbock zum Tag der Deutschen Einheit. URL: <https://www.auswaertiges-amt.de/de/newsroom/-/2555684> (дата звернення: 12.01.2023).

121. Rede von Bundeskanzler Scholz anlässlich der Festveranstaltung der Deutschen Akademie der Technikwissenschaften am 18. Oktober 2022 in Berlin. URL: <https://www.bundesregierung.de/breg-de/suche/rede-von-bundeskanzler-scholz-anlaesslich-der-festveranstaltung-der-deutschen-akademie-der-technikwissenschaften-am-18-oktober-2022-in-berlin-2135808> (дата звернення: 10.02.2023).

122. Rede zum Haushaltsgesetz 2022 vor dem deutschen Bundestag am 1. Juni 2022 in Berlin. URL: <https://olaf-scholz.spd.de/aktuelles/detail/news/rede-zum-haushaltsgesetz-2022-vor-dem-deutschen-bundestag-am-1-juni-2022-in-berlin/01/06/2022/> (дата звернення: 10.03.2023).

123. Russlands Angriffskrieg auf die Ukraine: Außenministerin Baerbock im UNO-Sicherheitsrat. URL: <https://www.auswaertiges-amt.de/de/aussenpolitik/internationale-organisationen/uno/-/2553944> (дата звернення: 01.05.2023).

124. Selenskyj-rede in brüssel: Forderung nach mehr Waffen - "Müssen schneller sein als der Angreifer". URL: <https://www.youtube.com/watch?v=y2-Tf3fg4UM> (дата звернення: 06.03.2023).

125. Selenskyj spricht vor dem EU-Parlament in Brüssel. URL: https://www.youtube.com/watch?v=Vtj9_Zp3-IM (дата звернення: 12.04.2023).

126. Sogar auf Französisch haben sie sich verlesen. URL: <https://www.bild.de/politik/ausland/politik-ausland/selenskyj-satz-ueber-kanzler-scholz-brisante-uebersetzungs-panne-beim-spiegel-82849092.bild.htm> (дата звернення: 07.03.2023).

127. Ukrainischer Botschafter Dr. Andrij Melnyk begrüßt Robert Habeck-Forderung nach Waffenexporten in die Ukraine. URL: <https://germany.mfa.gov.ua/de/news/posol-u-nimechchini-andrij-melnyk-vitaye-vimogu-lidera-partiyi-zelenih-roberta-gabeka-dozvoliti-eksport-ozbrojenya-dlya-ukrayini> (дата звернення: 07.03.2023).

128. Videobotschaft von Annalena Baerbock anlässlich des ukrainischen Unabhängigkeitstages am 24.08.2022. URL: [Videobotschaft von Annalena Baerbock anlässlich des ukrainischen Unabhängigkeitstages am 24.08.2022 - YouTube](#) (дата звернення: 07.03.2023).

129. What's the difference between captions and subtitles? URL: <https://broadstream.com/2022/03/18/captions-vs-subtitles/> (дата звернення: 07.05.2023).

130. Wir müssen nach vorne schauen, - Botschafter der Ukraine Dr. Andrij Melnyk im Interview mit Deutschlandfunk. URL: <https://germany.mfa.gov.ua/de/news/mi-povinni-divitisya-vpered-intrevyu-posla-ukrayini-u-frn-andriya-melnyka-nimeckomu-radio-deutschlandfunk> (дата звернення: 10.05.2023).

131. We are all David: Volodymyr Zelensky's Speech at MSC 2023 | BR24. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=chYIebgMsFA> (дата звернення: 13.05.2023).

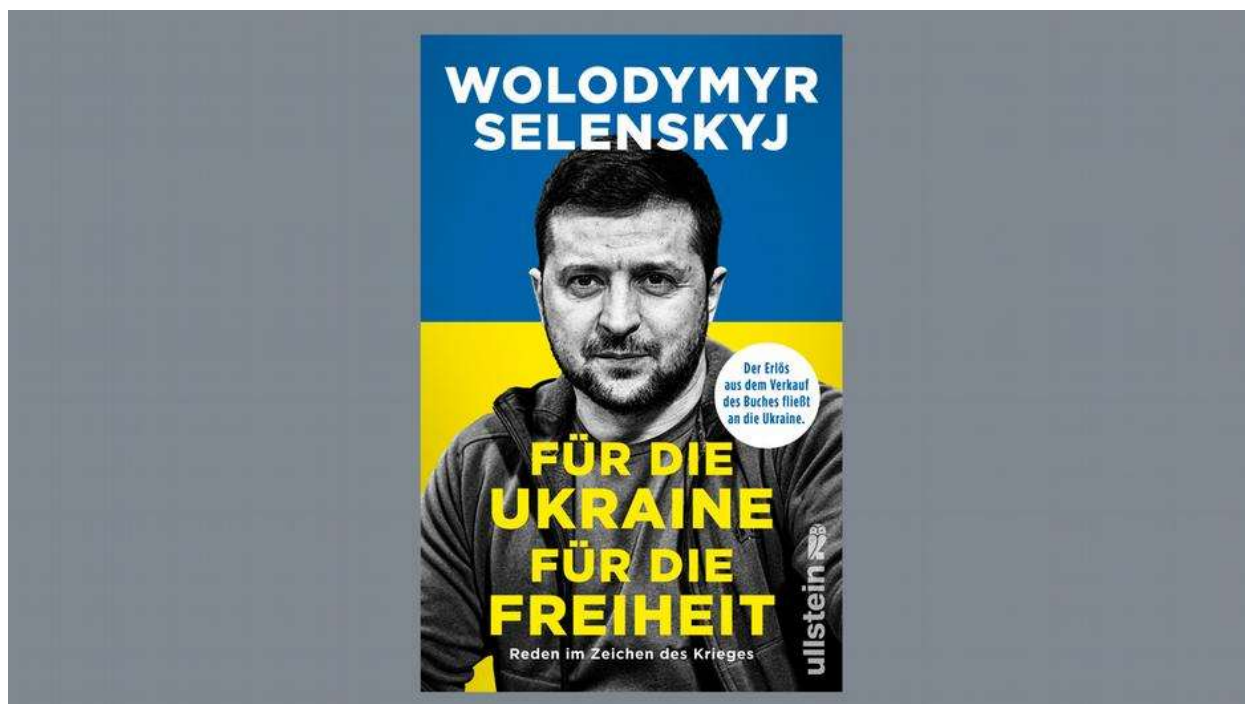
132. Wolodymyr Selenskyj und seine Reden in Zeiten des Krieges. URL: <https://www.dw.com/de/reden-wolodymyr-selenskyj-krieg-ukraine/a-62021932> (дата звернення: 29.04.2023).

133. Zelensky LIVE | Zelensky G7 Speech. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=rrojpmoQIW4> (дата звернення: 01.05.2023).

ДОДАТКИ

Додаток А

Обкладинка книги з промовама В. Зеленського "Für die Ukraine - für die Freiheit"

ZUSAMMENFASSUNG

Die Übersetzungsstrategie kann durch die persönlichen Eigenschaften des Übersetzers bestimmt werden, der in der Praxis Elemente seiner eigenen Strategie entwickelt. Nach modernen Übersetzungstheorien, wie der Skopostheorie und der funktionalen Übersetzungstheorie, hängt die Übersetzungsstrategie jedoch in erster Linie von der Übersetzungsaufgabe, der Textsorte und dem Zielpublikum ab.

Die Relevanz der Analyse ergibt sich aus der Notwendigkeit, die am besten geeigneten Strategien für die Übersetzung politischer Aussagen zu verwenden.

Das Ziel dieser Forschung ist, Strategien zur Wiedergabe politischer Aussagen in verschiedenen Textsorten zu identifizieren. Zu diesem Zweck wurden folgende Aufgaben erledigt: die Analyse konzeptioneller Einstellungen zur Untersuchung des politischen Diskurses; die Identifizierung der Textsorten des politischen Diskurses; die Definition der Funktionen politischer Reden und Pressekonferenzen; die Untersuchung der Besonderheiten der Wiedergabe politischer Aussagen in verschiedenen Arten von Zieltexten; die Beschreibung der Besonderheiten der Wiedergabe politischer Reden auf der Grundlage verschiedener Übersetzungstypen; die Verfolgung der Strategien und Wegen der Übersetzung politischer Reden; die Beschreibung und der Vergleich der Besonderheiten von Übersetzungsansätzen zur Wiedergabe politischer Aussagen im Deutschen und Ukrainischen und umgekehrt.

Das Forschungsobjekt ist die Wiedergabe von Reden im ukrainisch-deutschen politischen Diskurs.

Der Forschungsgegenstand ist die Besonderheiten der Übersetzungsstrategien und -taktiken bei der Wiedergabe politischer Aussagen in verschiedenen Textsorten.

Als Basis für den theoretischen Teil dienten die Werke von in- und ausländischen Wissenschaftlern: P. Chilton, T. Van Dijk, A. Harbadya, W.

Kulyk, L. Nahorna, N. Schewchuk, J. Jarosch, J. Scharapowska, N. Kondratenko, W. Petrenko, L. Slawowa, O. Bylinska, I. Samojlowa und anderen, die sich mit dem politischen Diskurs und/oder den Besonderheiten seiner Wiedergabe beschäftigen.

Das Material für die Forschung umfasste Veröffentlichungen von Politikerreden in Online-Quellen, Audio- und Videoaufnahmen von Reden und Ansprachen auf der Plattform YouTube, Reden auf den Websites staatlicher Institutionen, Nachrichtenagenturen, sozialer Netzwerke usw. Insgesamt wurden 66 Äußerungen deutscher und ukrainischer Politiker analysiert, in denen Übersetzungstransformationen unter die Lupe genommen wurden.

Der politische Diskurs als Sprachprozess erfordert eine sorgfältige Untersuchung, da seine Bestandteile zu einem wirksamen Mittel der politischen Einflussnahme werden. Das Hauptmerkmal des politischen Diskurses ist sein institutioneller Charakter, und ein wichtiges Merkmal ist seine Vermittlung durch die Medien und die Massenkommunikation. Aus theoretischen Auseinandersetzungen mit dem politischen Diskurs ergibt sich, dass der Begriff "politischer Diskurs" mehrdimensional ist. Die Arten des politischen Diskurses unterscheiden sich je nach Form, Faktor des Sprechers, Ziel, Faktor des Adressaten, und Funktionsbereich, und die Texte des politischen Diskurses sind in vielen Fällen für die mündliche Rede bestimmt.

Die Wiedergabe politischer Äußerungen in verschiedenen Textsorten erfolgt durch zahlreiche Arten der Übersetzung: Dolmetschen, Untertitelung, schriftliche Übersetzung (Übersetzung auf den Websites von Nachrichtenagenturen, verkürzte Übersetzung in sozialen Medien usw.). Um die Besonderheiten und Schwierigkeiten der Übersetzung zu ermitteln, wurden die Reden und Erklärungen des Präsidenten der Ukraine W. Selenskyj, des Botschafters der Ukraine in Deutschland A. Melnyk, der deutschen Außenministerin A. Baerbock und des deutschen Bundeskanzlers O. Scholz und ihre Übersetzungen ins Deutsche oder Ukrainische analysiert.

Die Untersuchung ergab, dass die wichtigsten Besonderheiten der untersuchten politischen Reden die Verwendung einer syntaktisch einfachen Sprache sind, die nicht mit komplexen Konstruktionen überfrachtet ist, die ausgiebige Verwendung von Stilmitteln, das Vorhandensein einer gewissen Menge an statistischen Daten, zahlreiche Wiederholungen und das Vorherrschen eines politisch markierten Wortschatzes, die zusammen eine ansprechende Funktion erfüllen.

Die Analyse hat gezeigt, dass:

1. beim Simultandolmetschen von Reden ein Dolmetscher unter Zeitdruck steht. Darum kürzt er Aussagen, eliminiert Wiederholungen, einleitende Worte, lässt Adjektive weg; fasst Informationen bei Aufzählungen zusammen; wiedergibt kulturell gefärbte Informationen durch Hyperonyme oder neutrale Lexeme.

2. bei der Untertitelung von Reden der Übersetzer angesichts des begrenzten Platzes für Untertitel nicht nur die Informationen reduziert, indem er weniger relevante Elemente, Adjektive oder Adverbien weglässt, sondern auch sie zusammenfasst und verdichtet.

3. bei der Übersetzung von Reden, die auf offiziellen Websites veröffentlicht werden, der Übersetzer mehr Zeit hat und durch den Umfang des Übersetzungstextes nicht eingeschränkt ist, so dass eine solche Übersetzung je nach Terminologie der Übersetzungstheorien als vollständig, adäquat, vollwertig, funktional äquivalent, loyal sowohl für den Sprecher als auch für den Leser bezeichnet werden kann.

4. bei der Wiedergabe des Inhalts von Reden, die in Nachrichtenartikeln und Veröffentlichungen in sozialen Medien oder in gekürzter Übersetzung veröffentlicht werden, Journalisten die Übersetzung in der Regel als Instrument für ihre eigene Argumentation nutzen oder manchmal Zitate manipulieren.

Zusammenfassend lässt sich festhalten, dass die Besonderheiten von Übersetzungsstrategien bei der Übermittlung politischer Reden darin bestehen,

dass Übersetzer je nach Kontext, außersprachlicher Situation und Art der Übersetzung unterschiedliche Übersetzungstransformationen nutzen, um einen qualitativ hochwertigen Zieltext zu erhalten.

Die Ergebnisse der Analyse können in Lehrveranstaltungen zur kommunikativen Linguistik, zur Pragmalinguistik und zu linguokulturellen Studien, in Kursen zur Übersetzung und zum Verfassen von wissenschaftlichen Arbeiten von Studenten verwendet werden.

Онлайн сервіс створення та перевірки кваліфікованого та удосконаленого електронного підпису

ПРОТОКОЛ

створення та перевірки кваліфікованого та удосконаленого електронного підпису

Дата та час: 20:38:07 11.05.2023

Назва файлу з підписом: Симонова_Стратегії_відтворення_політичних_висловлювань_у_різних (1).pdf.p7s

Розмір файлу з підписом: 1.1 МБ

Перевірені файли:

Назва файлу без підпису: Симонова_Стратегії_відтворення_політичних_висловлювань_у_різних (1).pdf

Розмір файлу без підпису: 1.1 МБ

Результат перевірки підпису: Підпис створено та перевірено успішно. Цілісність даних підтверджено

Підписувач: Симонова Яна Олегівна

П.І.Б.: Симонова Яна Олегівна

Країна: Україна

РНОКПП: 3630703241

Час підпису (підтверджено кваліфікованою позначкою часу для підпису від Надавача): 21:37:30 11.05.2023

Сертифікат виданий: "Дія". Кваліфікований надавач електронних довірчих послуг

Серійний номер: 3ED5083160D8C59B0400000DFDB4C00E7C80501

Тип носія особистого ключа: ЗНКІ криптомодуль ІІТ Гряда-301

Алгоритм підпису: ДСТУ-4145

Тип підпису: Кваліфікований

Тип контейнера: Підпис та дані в CMS-файлі (CAAdES)

Формат підпису: З повними даними ЦСК для перевірки (CAAdES-X Long)

Сертифікат: Кваліфікований